

talból elbocsátotta, s e mellett saját népét folyton zsarolta. 1853-ban Ismail Abbas egyik kedvencének meggyilkoltatásával vádolták, de a vád alaptalansága bebizonyult. Abbas 1854-ben halt meg hirtelen, állítólag szélhűtés folytán, de valószínűleg meggyilkolták, csak hogy ez iránt nem indított semmi vizsgálat. Abbas uralkodása szomorú nyomokat hagyott maga után egész Egyiptomban, s valódi áldás volt a szegény országra, hogy oly ember követte, mint Said, ki első feladatának ismerte a nép terheit könnyíteni.

Ismail, nagybátyja Said uralkodása alatt nyert basa címet a szultántól, midőn nála Konstantinápolyban tiszteltgett. 1855-ben Said megbízásából Napoleon császárhoz ment bizalmas küldetessel, s Franciaországból visszatérteben a pápát is meglátogatta. Said ez út után az államtanács tagjává nevezte őt ki, s több fontos állomással ruházta fel. — 1861-ben az alkirály hosszabb távolléte alatt regenskedett, s még ugyanazon év végén egy 14,000 emberből álló hadsereg parancsnokságát nyerte el, melynek élén a szudáni törzsek fölkelését nyomta el. Mint már említettük, Said halála után, 1863-ban foglalta el az alkirályságot, s ez állásban a Porta által megerősített. Uralkodásában ugyanazon elveket követte, melyeket Said, s tovább haladt a reformok ösvényén. Igyekezett az államháztartást rendbe hozni, s az adminisztráció különféle ágait európai mintákra szervezte. A mezői gazdaság és kereskedelem rendkívüli fejlődésnek indult alatta, mit egyrészt a gyapot magas árának lehet tulajdonítani. Ismail buzdítására fogtak ugyanis az egyiptomiak a gyapot-termeléshez, s maga Ismail is nagyban termelte azt birtokain, úgy hogy ma egyike a világ leggazdagabb embereinek.

A gyapot-termelés előmozdítása által az alkirálynak nemcsak Egyiptom irányában vannak érdemei, mert mi is nyertünk a dologban valamit. A közlekedési eszközök gyarapodása folytán ugyanis az ötvenes évek vége felé az egyiptomi buza nagy mennyiségben kezdett megjelenni az európai piacokon, de a gyapot-termelés tette kísérletek sikere folytán, s mert a gyapot sokkal jövedelmezőbb, az egyiptomiak már jóformán felhagytak a buzával, s így egy versenytárról szabadultunk.*

1864-ben némi differenciák merültek fel között és a suézi csatorna-építő társaság között, melyeket azonban Napoleon császár, kit az alkirály bírálta kért fel, kiegyenlített. Ezentul folyton támogatta Lessepset az akadályok elhárításában, s nevezetesen segédkezett nyújtott neki a nép buzdítása, s ha kellett, kényszerítette által, a munkások megszerzésében. Mint uralkodó 1867-ben tette első nagyobb körútját az európai udvaroknál a világtárlás alkalmából, melyben tevékeny részt vett, s milliókra tehető a költség, melyet Egyiptom méltó képviseltetésére fordított.

* Figari bey, az 1867-diki világtárlás egyiptomi biztosa, ki Magyarországon is megfordult, azon nézetét fejezte ki, hogy van a gyapotnak egy faja, mely nem kíván nagy meleget, s melyet ennek folytán, kivált a déli részeken, Magyarországon is lehetne termelni. Adott is gyapotmagot a magyar kiállítás biztosnak, de nem tudjuk, hogy tette-e kísérletek, valamint egyáltalán nem tudjuk, hogy a Figari bey által a kiállítás befejezte után Magyarországra számára adott egyiptomi tárgyak, mint fegyverek, kézművek, ásványok és különféle termények melyik köztintezetnél tettek le. A lapokban legalább ez iránt nem olvastunk semmi felvilágosítást, s a legilletékesebb helyen, a múzeumban sem látjuk az érintett tárgyakat kiállítva. Ohajtanánk ez iránt illetékes helyről felvilágosítást s biztos tudomást nyerni.

A jelen év folytán újabb körutat tett, s megfordult majd minden európai fejedelemtől, kiket a suézi csatorna megnyitására hitt meg. E lépése, s a fényes, ugyszólván „testvéri” fogadtatás, melyben az európai udvaroknál részeseit, felköltötték a Porta féltékenységét, s az e miatt keletkezett viszály máig sincs kiegyenlítve, hanem csak elnapolva, s úgy látszik, ha egyszer a megnyitási ünnepélyességek vége lesz, megújult erővel fog kitörni. A Porta mint szuzerain kétségbe vonta az alkirály azon jogát, hogy a szultán elkerülésével intézhessen meghívásokat a fejedelmekhez; ezenkívül most még sok egyéb jogtól kívánna az alkirályt megfosztani, melyekkel a gyakorlat és szokás ruházta fel, s már ultimatumot is küldött, melyben azzal fenyegetőzik, hogy ha feltételei nem teljesítenek, az alkirályt e méltóságától megfosztottnak fogja nyilvánítani.

Mint a külföldi lapok is írták, királyunk személyes közbenjárásának köszönhető, hogy a viszály elnapoltatott, s hogy a szultán maga nem ment el a csatorna megnyitására, mert ez rögtöni kitörésre vezethetett volna.

Remélhető azonban, hogy a diplomácia ki fogja egyenlítani a viszályt, s az alkirály sem fogja elveszíteni trónját, melytől békés uton különben sem válna meg, s tekintve a nagy haderőt, melylyel rendelkezik, s a harcz kimenetele a Portára nézve igen kétes lenne, s ha nincs is érdekében a nyugat-európai diplomáciának, hogy a Porta tekintélye csorbulást szenvedjen, másrésztől az alkirály sok rokonszenvet tudott kelteni Európában, s különösen Franciaország támogatására számíthat, mely fiának tekintti őt, s Egyiptomot francia gyarmatnak. A jelen pillanatban nem lenne még tanácsos Egyiptomot a Porta szuzerainitása alól fölmenteni, mert ez hasonló törekvése adna okot a Porta egyéb tartományaiban is, ez által pedig a keleti kérdés volna, talán még idő előtt, a maga egész fenyegető mivoltában fölidézve; — mindazáltal Egyiptom függetlensége már csak időkérdése lehet.

Az alkirály egyáltalában tekintet érdemlő s fontos egyéniség, s nem hihető — hogy a Porta oly könnyen elmozdíthassa már holnap azt, kit még ma az európai uralkodók az elismerés annyi jelével halmoznak el, s kinek mellé a legmagasabb foku rendjelekkal díszítik. H. A.

Isten és ördög.

A költő egy versére is
Büszke, melyet jól alkotott, —
Hát még ezer csillagömböt
Teremni, mily dicső dolog.

Forgatni e földet a nap
Körül oly sok ezred óta,
Könnyen, mintha e föld csak egy
Szélben forgó porszem volna.

S mint mozog a leves, midőn
Tányérába fű a gyermek:
Habjait egy lehellettel
Zaklatni fel a tengernek.

Szalmaszálra az alkotó
Erőből egy csöppet venni:
S szappan-golyóként, belőle
Új földgömböt teremteni.

Perczig fénylik, s már szét pattan,
(Millió év, egy perc — istenek!)
S öszippe, megannyi gömbbé
Önmagoktól kerékülnek.

Az időnek — a nélkül hogy
Elszakadjon — fonalszála
Folyton folyva sodorul a
Végtelenség orsajára.

Súlyos orsó! s az isten oly
Könnyen tartja fordulóban:
Mint pórlánka két úja közt
Orsáját a víg fonóban. —

Bizony szép sors az istené!
Ez gyakran jut eszembe, —
Csak az nem fér a többi közt,
Csak az nem fér a fejembe:

Mint találhat kéjt: az égi
Alárendelt szellemekben;
Szabad, hasontársak között,
Nem folya e élte szebben? —

Hunyáskodó, szent arc helyett:
Bátor, nyílt szem, dalló öröm!
Csak ebből, csak önértés
Szellemekből állna köröm.

S én, nem úszó felleglőn
Nyargalódnám fönn az égen,
S léggárpán, — de alföldi
Rohanó vad magyar-mémen!

Magyar-mémen! melynek: dörgést
Szülne körme dobogása,
Viharokat: sörényének
Eget verő lobogása.

Szikrázó négy patkójából:
Villámlások fakadnának;
Üstökösök: szálaból
Hullámzó ezüstfarkának. —

Oh! hogyha én isten volnék,
Fönn a mennyben mily kedvemre
Tudnék élni! de egyet mást
Még változtatnom kellene!

Az angyalt, o hízoló fajt,
Mely mindég csak bókolvá szól,
Egytől egyig mind elűzném
Szemem elől, udvaromból.

E fajt, melynek törpe lelke
Tömjéző rabszellemet vall,
Mely hóhérrá aljasult le
A boszúló véres karddal! —

S az ördögöt, ki — mint ama
Hős római a földet néz —
Az emésztő tűzbe dobta
Nagy merészen dacos szívét.

Tűzbe dobta azt, hogy inkább
Pokolkínokba merüljön,
Mintsem hogy kegyelmet kérő
Huzag szóra vetemüljön.

Őt, a kinek gáncsol tette, —
Súgja lelkem — abban állott:
Hogy küszködő lángkebele
Az istennel harcra szállott;

Őn- s társai korlátnyűgött
Nem tűrhette, szabad lélek:
Testvérétől az istentől; —
(Az őselkek mind testvérek!)

Őt, ki — egymaga szállt síkra
Pulya társi közül csupán,
Nagy, szilárd, merészen, mint egy
Mélyen sebzett hím oroszlán:

E bajnokot áttelelném,
Behegesztném vérző bűjtát,
S lelkem csak lelkébe vetné
Rendületlen bizodalmat. — —

Igy élnék én! — közös jogok!
Ez volna legelső tettem.
Egy társam sem fogna lenni
Se alattam, se felettem.

Szolgasillag, az úresillag
Körül többé nem forogna,
Őn körében járna csupán,
Egy se lenne gyáva szolga.

Az ürgögöt, ezimkórásgot
Elűrném sorra lelkem,
E földön sem tűrhető, — hogy
Tűrhénem meg fönn a mennyben?

S csak rózsákat hintnék szerte,
Csak örömet, boldogságot. —
Közös társaimmal együtt,
Igy vezetném e világot! — —

S mint poéta, — olykor-olykor
Versre, dalra is fakadnék, —
Az igazmondó ördögéből
Derek kritikumos válnék.

Mulatságul: fölidézni
Barátimat a költőket,
Hílys-próféta szekerén
Hordatnám az égbe öket.

Ezek, legrosszabb versem is
Borzasztón magasztalnák:
„Mily menneji vers ez! rem szült
Ilyet soha még e világ!” —

Magamban mint mosolygánék! —
Hijában! — az ember ilyen! —
Ezer közt — egy: ki hatalom
Előtt valót szólni merjen! —

Ha szilárdak lakhelyévé
Akarók e földet tenni:
Ki kén irtani o gyomot, —
S más embertájt teremteni!

Szemere Mik'ós.

A hirkániai sivatag.

Irta VÁMBÉRY ÁRMIN.

(Vége.)

Tekintetbe véve, hogy a karavánok többnyire igen megterheltek tévük hosszú sorából állanak, az utazásnak ezt a módját még sem mondhatnók nagyon lassúnak. Egy napi ut rendesen 24—26 mfd, s három szakaszra van osztva. Az első egy órával naplemente után kezdődik s tart hajnalig, melyet leghosszabbra szabtak, mivel a hűvös éjék és az üde lég enyhítik az utasok fáradsalmait. Hajnal és napfelkölte között van a reggelizés ideje, mind az emberek, mind az állatok számára; és a nap még nem kelt föl, mikor ismét utnak indulnak, s ez a szakasz tart délelőtt 9—10 óráig. Ez az állomás, melyet déli nyugalomnak neveznek, a leghosszabb, mert még a nyugalom idejében is terhes, minthogy a roppant hőség s a nagy szomjúság a pihenést megkeserítik. Az elfáradt szempillákra semmiféle árnyék vagy sátor sem hozhat jótékony álmot; és az utazó majdnem ohajtja, hogy e nyugodt helyzetét ismét a teve hullámzó mozgásával cserélhesse föl a hűvös esti fuvalomban. Delután ugy négy óra tájban kezdődik az utazás utolsó és legrövidebb része, mely este hét-nyolc óráig tart, bőséges időt hagyván a vacsorára. Aludni leginkább lovagolva szoktak. A közép-ázsiai, ki a lóháton nőtt fel s élte legnagyobb részét is azon tölti, az ilyen ágyat igen kényelmesnek találja. Erősen ül nyergében, s bárha fejével folytonosan bólogat jobbra-balra, mégis nagyon ritkán ébred fel arra a nem épen kellemetes meglepetésre, hogy lováról véletlenül le talált pottyanni.

Megérkezvén Mendeminbe, vagyis a khivai khánság lakott részébe, az ut bevégeződik, noha még három-négy napi járőföldre van a főváros; de már azontul vége van minden fáradságnak és veszedelemnek, a kormány fedezetét kivéve, mely gondosan ügyel arra, hogy a vámszedők firkésző tekintetét senki se játszhassa ki.

Ez a fűt Persia és Khiva között, és ezt *Etrek-Yolu-nak* nevezik; a másik *Tekke-Yolu* (a tekke-k utja, mivel az említett törzs területén megy keresztül) nevű, Buzsurnudnál kezdődik, átsapaz Etrek folyó felső futásán s a Tedzsen mocsárokra kelet felől bekerítvén, többnyire forrásokkal és ivóvízzel, s a szarvasmarhák számára is elégséges takarmánnyal ellátott vidéken vonul végig, s majdnem 300 mérfölddel rövidebb, mint az előbbi. Ez, miként nekem mondották, a múlt században legjárta ut volt, s még azelőtt is hosszabb időig használták országutul,

a mit eléggé bizonyít az a tény, hogy Nadir Shah is ezt az utat választotta Persiába törént gyors visszatértekor, ott hagyván a homok-buczkák között két nagy ágyut, melyet sehogy sem tudtak kivonszolni a nagy sietségnek miatta. Mikor kérdeztem, hogy miért hagytak fel ezzel az uttal, azt felelték, hogy a tekke-k, a sivatag e részének egyedüli urai, minden közlekedést lehetlenné tesznek ama folytonosan tartó háborúskodás által, melyben a szomszéd törzsekkel élnek. Senki sem bizhatik barátságukban, s csak az erősebbek és hatalmasabbak merik használni ezt az utat.

A harmadik utat *Deregez-Yolu-nak* nevezik, és ez a pusztaság legkeskenyebb részén halad át Deregez között, mely egy kis helység Persia legészakibb felében, és Hezareszp között Khivában. Ez csak 12 napi járőföld, melyből 8 napon át mely homokban kell járni, a hol csak három ihatatlan vízi forrás van, négy napon át pedig baromtenyésző turkománok között visz az út keresztül. Ezt az utat, melyet leginkább csak a kalandor, merész utazók használnak, gyakran hívják *Naseeb-Yolu-nak* (az eshetőségek utja), s a kik neki szánják magukat, rendszerint csak olyan emberek, a kik már minden vagyonukat elvesztették, s életüket vagy merész vállalatokból vagy a turkomán rablókval való gonosz trafikálásból tengetik, mely utóbbiaknak ügynökkül szolgálnak a kárhozatos rabszolga-kereskedésben. — A deregezi ut ennél fogva a Turkesztánból Iránba menő közép-ázsiai kereskedőnek szolgál közlekedési eszközzel, de az iráni vagy persa kereskedésnek soha nagy felette rikán.

Ezek volnának tehát a főbb kiindulási pontok a tulajdonképeni Persiából Turkesztánba és megfordítva, de vannak ezeken kívül más utak is Khivából Merv-be, mely utóbbi helységet sokáig Persiához tartozónak tekintették, de ma már a tekke-k kezei között van. Az első mervi ut, melyet *Ortakaju-nak* (közép forrás) neveznek, s mely Khivától Mervig 14 napi járő föld, egészen végig homok buczkákra vonul át s méltán megérdemli az „irtózatoss” elnevezést, melylyel a karavánok felruházták. A második ut, az *Akyap-Yolu* Hezareszp és Merv közt, épen oly hosszú, de nem oly terhes, mint az előbbi, mert közben-közben füve is van a barmok számára, s minden második napon található rajta egy-egy iható, habár nem igen jó vízi forrást. A harmadik — aránylag legjobb — utat *Kabakli-Yolu-nak* nevezik. Hosszusága mintegy 170 mfd s könnyen hátra lehet hagyni nyolc nap alatt, mivel csak felét fedí homok, a többi részét szilárd felület borítja, mely kikeletkor zöldelő virányokba van öltözve.

Mindazt, a mit én itt az utakat illetőleg elmondottam, az évrnek april közepétől szeptember végéig eső részére alkalmazottnak kell venni. Mig más vidékeken a tél kezdetével szokott a száraz közlekedés terhesé válni, a hirkániai pusztaságon ez épen ellenkezőleg történik. Mihelyt az utatlan homok buczkákát hó kezd befedni, mely valami négy hónapig ott szokott maradni, a természet nagy csapása, t. i. a szomjúság megszünt elzárni az utat. A lassan mozgó tévük helyett gyors lovakat választanak az utazásra és a hadsereghez hasonló karavánok helyett apró utascsapatok száguldoznak a sivatag egyik végétől a másikig. A felület ellátja őket vízzel szomjuk oltására; a száraz cserjék tüzelőszert szolgáltatnak, hogy theájukat megfőzhessék s lágyos tagjaikat fölmelengethessék. Az ellenségtől sincs mit félniök; az a félelem, hogy a forrásoktól messze jutnak, nem akadályozhatja őket utjukban és minél erősebbek lovaknak inai, annál

biztosabb életök is. Télben az Etrek-utat 8—10 nap alatt hátra lehet hagyni, a kabaklit 5 alatt is, és a fagyos zivatarok és hófúvatarok daczára is Közép-Ázsia lakói nemcsak hogy előbbre becsülik, de sőt épen élvezetesnek is találják a téli utazást a sivatagon keresztül.

Arad-hegyalja.

II.

Kovaszinczról már tisztán kivehető *Világos vár* romjai, felhő koronával tisztés, de megroskadt villái körül; sokáig hatalmasan dacolt az idővel, viszontagságokkal s csakis ágyu-erő kelle hozzá, hogy ennyire megingott az erőszak előtt.

Más országban aranyon tartanak fönn egy olyan emléket, mely a nemzet létűnt fényes mult koráról, annyi szépet s olyan hűben beszél. Nálunk következetesen romboltatnak a nemzeti emlékek, miket a mult annyira megszentelt, hogy elég kegyelettel alig közeledhetünk emlékközhöz... Majd ha a törpülő utódozok elfeledik a multat, annyi se lesz, a mi olykor-olykor a jobb érzésnek egy-egy idejét megrántsa bennök.

Mai alakját a vár 1784-ben nyerte, a midőn a Zaránd- és Hunyadmegyékben kiűtött pörlázadás alkalmával — nehogy belő rablók üssenek tanyát — Aradról hozott ágyukkal szétágyuztatott.

Azóta nem romlott a vár semmit; az idő foga nem bír rajta erőt venni. A fényes nevékről, melyek Világos vár történetéhez kötve vannak, milyen egy Hunyadi Jánosé, egy Szilágyi Mihályé, — épen nem csodálkozhatunk a kedves vár kaposságán. Mert a ki e várnak ritka regényes fekvését s tetejéből a belátható tündérországot egyszer látta, az többé el nem feledheti.

A kiltás a várból dél, észak és nyugat felé oly szabad, hogy táveszél — ha egy ilyen távlátó készíthetnék, a *vértési* bérczokat be lehetne látni.

Közvetlen alatta az egymásba folyó hegyaljai falvak apró fehér házaik és kerteikkel; távol a végtelen róna, s azon az elszórt városok és falvak; a messziről ide világító Maros, mint egy kis fényes keskeny repedés a sötét zöld fűzesek és berkeken keresztül; a hegyoldalt borító ligetek és szőlők kertes, s a hegy mögött végre be egész Erdélyig az alacsonyabb, erdőkkel borított hegycsúcsok és gerincek, mint egy óriási temetőkert — egy oly panorámát nyújtanak, melyet látni is csak rajongva, leírni pedig épen nem lehet.

A várnak alulról látképe se kisebb gyönyört okoz, s tiszta időben a körültekvő megyékből pusztá szemmel is pompásan belátható.

A följárás a romokhoz nem nehéz; ugy szólni járt utja van; mert minden évből elég vendég látogatja s nem ritkán lóhatón teszik meg a turisták az utat.

Egy szolnoki francziskánus barátal, pater Brunóval — kinek sokkal szabadabb szívevése volt, hogy sem a fekete csuha alatt jól érezhette volna magát — jártam egyszer fönn a romoknál. A pater a szük, s még teljesen ép falépcsőkön fölcsúszott a toronyba, s onnét egy golyó-ütött részen kimászott a pusztá falra s daczára az itteni folytonos és mondhatlanul éles léghuzamnak, föl-kuszott az örörony legmagasabb csúcsára s ott keresztbefont karokkal leülve lógatta a lábát a semmibe s bő ruháját s fehér cordáját lebegett a szél erősen; az isten őrizte, hogy őt is le nem kapta onnan. A mit látott, azután le a földre, de szólni nem nézett az égre, azután le a földre, de szólni nem birt egy jó negyed óráig; akkor egész szíve mélyből e szóra fakadt: Uram istenem, most akár meghaljak, mert boldogabb nem lehetek soha.

Alig birtuk lecsalni a torony tetejéről s csak az használt egy kicsit, mikor egyik barátunk megijesztette, hogy elvadtja a romoktól a babonás népet, s róla, mint „hazajáró” fejletlen barától-fognak nemskóra egymásnak beszélni. Akkor meg olyan vakmerő lépésekkel tette meg a nyaktörő utat, mintha csakugyan nem kellene már neki több az életből.

Az egykori kényelmetlen szük építkezés a romvár minden részéből ki rí; a termeket és kisebb lakozbákat még mind föl lehet ismerni, bár a közfalak nagyobb részt keresztül vannak lyukgatta. Az ajtók és ablakok faragott kövei még épen állnak s a háttérben egy balyukadt pince bonthajtása még szintén romlatlan állapotban van. Meg lehet ismerni a titkos alagut befalozott ajtaját is

mely szintén a pórlázadás idejében tétett hazavételem.

Akarattal időztünk a romoknálly soká, melynek dícső multjától fáj jelenéhez visszatérni.

Lent a kis városban s távolabb a völgyben szomorú emlékek fogadnak.

A ki Világoson keresztül utazott, ha érezni bírt, tapasztalhatta, hogy itt a levegő sokkal nehezebb, mint másutt s valami névtelen érzelmegfoghatlan súlylyal nehezül a szívre. . .

Az épület, hol Görgei szállása volt, s hol az oroszok részére a fegyverletétel föltételeit aláírta a hegyoldalában, homlokával az országútra van. Beszélük, — én nem láttam, hogy itt őriztetett még nem rég, s tán még ma is — az asztal, melyen Görgei porzó helyett tintával öntötte végig az okmányt.

A tinta-folt ott maradt — az asztalon.

A kath. templom, mely igen aránytalan nagy épület, szintén a hegyoldalban áll s szemközt egy szorény ház, mely ezelőtt a paplak volt. Ez épület pinceszéje, a várhoz fölvezető alagut torkolatából van; az alagut itt is be van falazva s tán több helyütt öszsze is omolva, s annyira telve büzhött, romlott levegővel, hogy a behatolás, még ha sikerülne is, életveszélyes kíváncsiság volna.

Világosnál egy fordulatot tesz a hegy s Muszka és Galsán keresztül balra Pankota, jobbra Magyarádra vezet az út.

Pankotán túl van Szöllős, igénytelen kis község, melynek közvetlen határában történt a fegyverletétel.

Galsa neve, mint nevezetes promontoriumé 1214-ben fordul elő okmányainkban. midőn III. Béla alatt Boleslaw, váci püspök, a galsai promontoriumot, — mint a váradi püspöktől szerzett vagyont, a leleszi prépostságnak testálja. — Mai napság Magyaráddal együtt jelentéktelen fészek — világhírű jó borral, melynek szüretje vetekedik egy népes fürdő elevenségével.

A hegyek közt a vidéki szőlőbirtokosoknak gyönyörű szép nyaralói, villái s a kolnáknak bámulatos pincze-példányai vannak. . .

Ha a hegyeken keresztül könnyű ut vezetne, Magyarádról harmadfél óra helyett, egy óra alatt vissza lehetne hajtani Györök és Ménése.

Az országút nincs oly jó karban, minőben e kő és kavicstermő vidéken lehetne. Az út még se kellemetlen, mert a folyton váltakozó panoráma az út két oldalán, — feledtetni a kocsiirászt.

Egyik oldalán a boráros és lombkoronás hegyek, titokteljes hasadékokkal, változatos hajtókkal és számtalan apróbb nagyobb patakjaival, melyek makrancos tekergekkel átszeldelik az országutat; — más oldalon nehéz szagu kenderföldek, váltakozva jó illatú szénásokkal, rétek és rozsföldekkel.

A szántóföldek végében, párhuzamban az országúttal futnak el a „római sáncok“, miknek megadásánál földművelők nem ritkán találnak római pénzeket és urna-darabokat.

Ménése is, egyberagadva az előbbivel következik a két, *Uj- és O-Paulis*. Az első helység, az utóbbi mezőváros és az erdélyi vasút második és másodrendű állomása.

Paulis, Ménéssel számított s bora is a ménésivel együtt szerepelt az 1741-ki limitáció alkalmával.

Tovább haladva a hegykanyarulatban, egész új látkép tűnik föl, balról közvetlen meredek sziklafalak, jobbról a távolban bánáti és temesi falvak fehér tornyai, beletemetkezve lombdús erdőcskébe; egyenest pedig gyönyörűen tűnik elő Lippa, halomra épült fehér, cserepes házaival.

Közvetlen Paulis végén kezdődik a 48-diki időkből is nevezetes „lippai szoros“, mintegy 40

A zárda történetéről csak annyi tudomásunk van, hogy az még a 16-ik század első felében is fennállott; s hogy Kéry Balázs, solymosi várnagy a pálos barátoknak egy Szombathelyen (mai Szabadhely, oláh falu) lévő részirtokot ajándékozott, melyet a páterek 1511-ben Jaksits Márknak el akartak adni; de a vásár elé csapott az *orodi káptalan* s elsőégi jussom, minthogy Szabadhelyen neki is volt birtoka — megvette Jaksits orra elől a birtokot.

Ma a zárda helyét egy földdel betemetett kőrákás, az utolsó fal nyoma jelöli, melyre vadkomló és repkény kapaszkodik; apródonkint e domb is elporlik, nyomát is elhordja a szél; — a magyar honi romemlékek közös sorsa eléri.

Baraczká jó bort terem és Kladova adja a közel vidéknek a tüzelőfát.

A szerény s ma már épen semmi jelentőséggel nem bíró Kladovának egykor vára is volt, melynek azonban ma már nyoma sincs.

Az adatok szerint a kladovai hegyek Marosra néző oldalán egy kiülő sziklacsúson állt e vár, melynek történetéből egy kevés — Bethlen Farkas egykori erdélyi nagyhírű kanczellár jóvoltából maradt ránk.

Bethlen következő epizodot beszél el, mely a kladovai vár körül és annak neveléséről:

„Basta, ausztriai fővezér, a gyulafehérvári ütközet után (1602.) üzöbe vette Székely Mózes, a ki a solymosi várat birta akkortájt. Mózes ur megijedt Bastától s Baktával a lippai basával szerződésre lépett, hogy ez adja neki Solymos várát a kladovai várat legalább, míg a baj elmúlik.

A török hajlott a cserére s Solymost török erő védte meg Bastától.“

A kladovai vár utolsó nyoma 1813—14-ben enyészett el. A *radnuczai* oláhok kiásták a földalatti kapu bejárását, kincset remélvén ott találni; de a szintén földbe vájt őrház ablakában egy romlott mécsen és a tűzhelyen, vörhenyes hamu között lévő vasrudon kívül semmit nem találtak.

Sokáig a nép arról beszélt, hogy az aranyak, a levegő betódulásakor, — vagy azért, mert egyik az ásók közül bűnös ember volt — *hamuvá* égett.

Varga János.

Képek a Kaukászból.

II.

Tatár iskola és templom.

Igen sajátos és meglepő az a benyomás, melyet az európai látogatóra egy mohammedán iskola és az ott alkalmazásban levő tanításmód gyakorol. Shushában magasabb tanítézetek is vannak, melyeket azonban csak gyéren látogatnak, míg ellenben az elemi tanodák meglehetősen telve vannak mindig. Ez utóbbiakban ugyancsak zajosan foly a tanulás és már jó messziről észrevehetjük, hogy valamelyikhez közelünk. A tanulók mindnyájan fennhangon olvasnak össze-

szócsapást kap, a mi azt jelenti, hogy most már menjen vissza helyére s tanulja meg jobban a kiadott leckét. Az érdemes iskolamesternek mind a két keze tele van dologgal; folytonosan rendet csinál, piron-

gatja és közbe-közbe ütlegeti a maga perditus nebulóit. Keze ügyében mindig ott kell állani egy tucat veszőnek vagy korúcsnak, melyekkel aztán út jobbra-balra, kezekre, lábakra és hátakra, már a hogy könnyebben hozza juthat; olykor olykor testrészlét is megemlékezik. Néha rosz kedvében van a tanító bácsi s ilyenkor aztán rendesen úgy szokott végződni az atyai oktatás, hogy a növendékek fele kék foltos háttal, az utcákon végig ordítva megy haza. De a gazdagabbak gyermekei, kik valami csillapító eszközt hoztak magukkal a tanító bácsinak, ilyenkor is természetesen megkímélve maradnak; „irányukban a tanító puha mint a vaj és

szócsapást kap, a mi azt jelenti, hogy most már menjen vissza helyére s tanulja meg jobban a kiadott leckét. Az érdemes iskolamesternek mind a két keze tele van dologgal; folytonosan rendet csinál, piron-

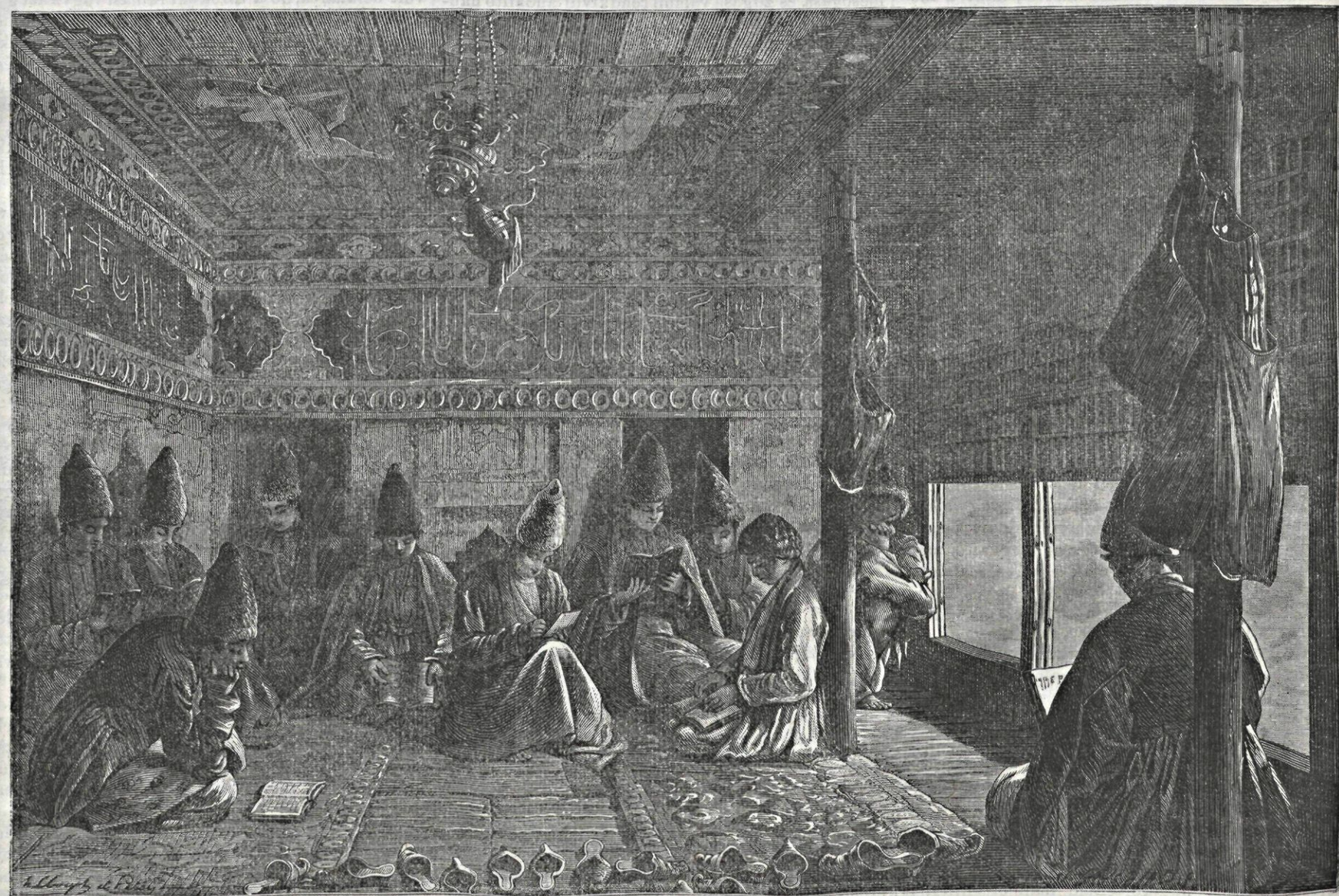
gatja és közbe-közbe ütlegeti a maga perditus nebulóit. Keze ügyében mindig ott kell állani egy tucat veszőnek vagy korúcsnak, melyekkel aztán út jobbra-balra, kezekre, lábakra és hátakra, már a hogy könnyebben hozza juthat; olykor olykor testrészlét is megemlékezik. Néha rosz kedvében van a tanító bácsi s ilyenkor aztán rendesen úgy szokott végződni az atyai oktatás, hogy a növendékek fele kék foltos háttal, az utcákon végig ordítva megy haza. De a gazdagabbak gyermekei, kik valami csillapító eszközt hoztak magukkal a tanító bácsinak, ilyenkor is természetesen megkímélve maradnak; „irányukban a tanító puha mint a vaj és

Folyóvízi malom. — (Greguss János eredeti rajza.)

másiknál jobban mondja el, már t. i. hogy éktelemből ordítson. Azt hinné az ember, hogy zsidó templomba vetődött.

másiknál jobban mondja el, már t. i. hogy éktelemből ordítson. Azt hinné az ember, hogy zsidó templomba vetődött.

Tatár iskola.

barkán össze-vissza ülnek, még pedig mindnyájan maguk alá kanyarított lábakkal. Füleitük rendszeren be szokták takarni kezeikkel, tankönyveiket maguk elé helyezik a földre vagy térdeiken tartják,

Ha valamelyik tanuló azt hiszi, hogy már tudja leckejét, oda megy a tanítóhoz és eldudorászva versceskét. De megakadnia nem szabad, különben emlékül és emlékeztetőül néhány vesz-

nem kemény, mint a kő.“ Azonban gyakran megtörténik, hogy a korbács- és botbüntetés is alkalmazásba jön. A tanító a gyermeket hanyatt fekteti egy kettős deszkára, melynek két nyílása van és

a melyet két iskolatárs tart; két más tanítvány pedig a kezét fogja szegény delinquens kollégájának, hogy modorlani se tudjon, s ismét más kettő könyörtelenül hullatja kemény csapásait az áldozatnak talpára. Az iskolamester ur csak nézi a műtétet, és irigylendő kényellel és hidegvérrel csibukozik, miközben a fogycsúznak atyai oktatásokat osztogat.

Ily módon szokták a fiatal tatarba belekeresni a Korán verseinek bölcsességét, mert az egész oktatás csakis azoknak könyvnélküli való megtanulására szorított. Az oly gyermek azonban, ki mollah, pap vagy irástudó akar lenni, kénytelen magasabb tanítványt is látogatni, hogy ott „a tudomány és bölcsesség kútjait kikutassa.” Neki nemcsak a Korán kell könyvnélküli bema-golnia, hanem sokféle kommentárokat is, melyek a szent könyvet magyarázzák. Mellesleg néhány történeti adatot, s igen sok regét is megtanul azon kalandorok, melyeken a hősök és királyok keresztül mentek; ezekben színhelye többnyire Persia.

Az iskolai tanítás tökéletesítésére még eddig-olig nem is gondoltak s újításokról még csak beszélni sem szabad. Az elemi tanodákban nyolc éves gyermekek mellett husz éves ifjakat látunk ülni, kik e szellemtelen és lelketlen tudománytal-építődnak. Pedig úgy látszik, hogy a tatarok szivesen tanulnának többet és jobbat, mint a mennyiben és a milyenben részletetik őket; a gyermekek, még a falvakban is, örömetest járnak iskolába és a mohammedán falusi iskolák jobban vannak látogatva, mint a Kaukázusban tuli keresztényekéi. A leány-gyermekek egyáltalában semminemű oktatásban nem részesülnek.

Második rajunk egy mohammedán tatar templom belsejét mutatja. Shushában több mecset van, melyeket a huzgó igazhivők igen szorgalmasan látogatnak. Érdekes nézni és hallgatni, mily buzgón mormogják vagy éneklék a Korán verseit öregek és ifjak állva és ülve, némelyek szembe, mások ismét háttal fordulva a templom szentélye és az ulemák felé. A shushai mohammedán mecsetek mind belseje, mind külseje hasonlít a többi keleti templomokéhoz. Az építéset és a díszítme-nyek itt is a keletiek bizarr, gazdag kidolgozása és alakzata modorában vannak tartva, mint a mohammedán világ legtöbb imaházainál. S. L.

Folyóvízi malom.

A folyamokon levő molnároknak az ősz az aratás és takarítás ideje, a mely után, egész télen át, akár folyóvízt aludjanak, mert semmit sem dolgozhatnak, ha csak a malmot nem tataroztatják. A folyam közepén állván a malom, mihelyt megindul a jég a vizen, az egész molnár-csőh egybe-áll, s társaságban segítik egymás malmát kihuzni valami kikötő-féle helyre, a hol a jég zajlása nem árthat nekik, s tavaszig mind a malom, mind gazdája pihen, s a gazda, ha van miből, mulat. Mert a vízi foglalkozásu emberek, halászok, révészek, hajósok s többefélek fajából a vízi molnár sem ütött ki, hogy t. i. a vig életet, a kedvetelt mulatást ne szeretné, sőt inkább az őrös gazdák nagyon is jól tudják, hogy a malom kerekeit víz hajtja ugyan, de egy-egy kulacs borral, turóval, tejfellel tarisznyában, a mit sem apám, sem anyám nem sajnált ugyan, de szegény anyám mégis mindig haragudott, mikor a molnárok téstájára azt mondtam, hogy olyat nincs az a gazdaasszony, a ki tudna készíteni. Gazda-asszonyi besülete csaknem mindennél előbb való volt előtte, s én most is kénytelen vagyok hiúságát sérteni szegénynek, mert a molnárok csuszájának csakugyan nincs párja!

Más helyet, s a hol nagyobb volt a vizár lódulata, ott verték le a nagy fenyőt, melyet malomkarónak hívnak, s melyhez a malom van lánczolva.

Nem is tartja magát a malmot e lánccsal egybe; szabadon áll a vizen, mely fentartja s a nagy kerék tengelyének egyik vége a malomházon, a másik vége a „völgyhajón” nyugszik, melynek orrát szép ékekre szereti a molnár pingáltatni; mint némely tájon a falusi asszonyok a ház elejét.

Hanem, a mint mondtam, ma már nem olyan független ember a vízi molnár, mint régen. A folyamok szabályozása, a gőzhajók járása s sok más tekintet miatt, rendszeren hivatalos mérnökök jelelik ki malmaik számára a helyet, s minthogy az országos közlekedés előbb való dolog egy-egy város, vagy falu malmainál, természetesen a legjobb víz a hajók útjába esik, s nekik attól jó, minél távolabb lenni. Haragsznak is a vízi-molnárak a gőzöskökre, s a mennyire tőlök telik, mindenféle képen bosszantják a hajók tisztjait, ha egyébbel nem lehet, taglejtésekkel és kiabálásokkal ingorlik őket. Ezek természetesen haladnak a maguk hájjával, de egy-egy mégis akad, a ki boszut áll, gyorsan és a malomhoz nagyon közel suhan el, s mire a molnár észreveszi, már úgy hintál malma, mintha orrára bukni, vagy hátra esni akarna. Vigyázatlanlag, vagy ilyen megtorlásokból már nem egyszer támadt szerencsétlenség, hogy a malom elszabadult, vagy elmerült, vagy megtöredéldözött. Néha bizony a szél, vagy ha őszszel hamar megindul, a jég is sok bajt okoz a molnároknak, sőt néha ol is sodorja a malmot, de az elemek csapásait ol könnyebb lélekkel viselik, mint az emberek alkalmatlankúsait.

A fő kereseti idő ősszel van, mikor a gabona már be van takarítva s az emberek öröltetik be az egész tére való. Ilyenkor minden vízi molnár nagy ur, szóba se akar állni az emberekkel, mert nem győzi a sok munkát, de bizony nyáron sokszor megcsik, hogy a kerék egész nap is pihen s a viz-elmozdó néha egészen balemohosodik a foglalványába, mire megint föl kell huzni, hogy a kerék forogjon. De ilyenkor ősszel még a jó molnár-csusz, molnár-pogácsa, molnáros hal, s más ilyen jó eledel-ek készítésére is kevés idő jut, s az az uram bátyja, a kinek malma nekem oly kedves mulató-helyem volt (mert a malom zörgése, s a víz folytonos locsogása és zugása valami rendkívül andalító hangulatba ringatják az embert), az az urambátyám is — mondom — sokszor figyelmeztetett, hogy ha ősszel megyek, egyéb mulatságra ne számítsak, mint a szákot emelgetése. Persze volt eszem, hogy inkább csak a nyári, hal-, csusza- és pogácsa-ebédre jelentem meg, egy-egy kulacs borral, turóval, tejfellel tarisznyában, a mit sem apám, sem anyám nem sajnált ugyan, de szegény anyám mégis mindig haragudott, mikor a molnárok téstájára azt mondtam, hogy olyat nincs az a gazdaasszony, a ki tudna készíteni. Gazda-asszonyi besülete csaknem mindennél előbb való volt előtte, s én most is kénytelen vagyok hiúságát sérteni szegénynek, mert a molnárok csuszájának csakugyan nincs párja!

— r. — s.

A Nyír egyik történeti nevezetességü temploma.

Ha az utas a debreczeni-kassai vasutról Nyír-egyháznál leszállva, keletnek tart, a búcsujárásairól fél országban hírneves *Mária-Pócs* mezővároskát éri, melynek nem régen újított két tornyu templomában van azon csodátevő szűz *Mária kép*, melyhez évenként ezren és ezrenként járnak imádkozni a bűnösök, nyomorultak és — vakbuzgók.

Do bár tagadhatlan, hogy *Mária-Pócs* és búcsujáró helye is mindenesetre a Nyír egyik érdek-ese pontja: most nem arról, hanem a történeti nevezetességü nyír-báthori templomról akarok szó-lani, s azt a régészet érdekében, az illót búvárok figyelmébe ajánlani.

Mária-Pócsról kiindulva, a sok helyen ten-gelyig érő homokban $\frac{1}{2}$ — 1 óra járányira, már messziről szemébe ötlék az utasnak, egy dombon épült magában álló, torony nélküli góth izlésü ódon épület, mely úgy szólván, uralkodik a város felett és ez a nyír-báthori reform. egyház.

Közébe érve a városnak fölöttük a minorita rend zárója és temploma is, melyek szinto rész-ben góth stílusban vannak építve, de meglátszik rajtok a később kori építéset újítása is; a nép hagyomány azt állítja, hogy a török dúlások után ezen templom 100 évig hevert romokban, mely alatt falaiból egy madárkától chullott kúrte mag-tól terebélyos nagy fa nőtt ki, mely az új építéskor vágattott ki.

A reform. templom, mely hajdan a vöröské-resztes, vagy a nép nyelvén „vörösbartók” tulaj-dona volt, a tiszta góth stíly merész építéset egyik kiváló példányá, mint fájdalom, most már nemcsak az alföldi homok térségen, de hazánkban általában csak igen ritka példányban találhatunk, ennyire ép állapotban . . .

Ezen egyház, egyszersmind hazai történetünk egyik nevezetes eseményének t. i. a kenérmeszei diadalnak monumentális harcai emléke. *Báthori István* az esedi ágból, e néven II-dik, előbb fő-aztalanok és országbíró, később Mátyás király alatt erdélyi vajda 1479. október 13-án az örökre emlékezetes Kenérmeszon, Kinizsy Pál temesi bán segélyével a törököt nagy diadalal megver-vén, a nyert zsákmány egy részéből e templomot kezdte építtetni, a melyben jelenleg is nyugosznak hamvai, mit az ajtó fölött valamint a kő sarcophag-on levő feliratok is bizonyítanak. Az építéset azonban, csak Báthori András bíborak végez-tette be.

Hogy mennyi költségbe kerülhetett ezen ne-vezetes és az akkori építészeten remek, s most is bámulásra méltó egyház építése, könnyen képzel-hető, hogy ha látjuk a majd tíz ölyi magas, alig 1—2 lábnyi átmérőjü falakat, a sanctuarium felett levő kőhálozatos boltzatot, melyről hozzá ér-tő szemlélők úgy nyilatkoztak, hogy ily merész kivi-telít csak Florenzben látták, — a falakba illesz-tett faragott kőekbe vésett ezimereket, a pillé-reket, az ablakok feletti körörszakát, s végre a sanctuarium két oldalán maig is használatban levő, a maguk nemében pártalan készületi tám és tölgyfa-padokat, melyeknek előrzése és támlái a leggyönyörűbb faragványok- és famozzakkal vannak ellátva. Valódi muzeumba való remekmű-vek, melyek valószínűleg a Báthori család részére készülték a családi templomba.

A régi oltár helyén fekszik az utolsó Báthori, az erdélyi fejedelem Gábor (†1613.) Sírhelye fölött látható vörös márványból faragott alakja, közép-ri pánczélos, sisakos lovagi öltözetben, egy köz-ben lobogós kopját tartva, másik kezét egyenes szabályján, sarkantus lábatáig orozlóan nyu-gatva. A hagyomány azt tartja, hogy a török hódítás korában e szobor a templom előrszén volt befalazva, de a törökökt rablási vágya azt gy-aníttatván, hogy a szoborban a Báthoriak kincse van elrejtve, annak gyomorban táját fölfeszítették, s az mai napig így is maradt. A profánus és a régi emlékek iránt érdekeltség nélküli, könnyelmű vagy roszakaratu látogatók és gyerkőczék, a szob-rot neveik fölírásával össze-vissza karczolták, az alak orrát letörték; ugyanarra, vagy évekkel ezeltől azt a gondos egyházi előljárásig, kénytelen volt koporsószerű nehéz fafedél alá elátni.

Ez emléktől jobbra, alig 4—6 lépésnyire van a híros Báthori I. vajda sarcophagja, mely egyszerű homokkőből 1 öl hosszú, $\frac{1}{2}$ öl magas, $\frac{1}{2}$ öl széles nagyságú. Oldal és fedél kőlapokból van összeál-lítva, melyek mindonikén ékes latin verseket lehet olvasni még most is; igen sajnálom, hogy ezen versek egy része, s a templomban levő évszámok, jelmondatok és föliratok naplómval együtt elvesz-vén, azoknak részletesebb leírásával nem szolgál-hatok.

Fájdalommal tölté el keblemet huzamosb ott létekor, hogy az omlított remekmű tölgyfa padokban nem a miveltebb osztály, — mely bizo-nyára ezen történeti múkincs iránt nagyobb kegye-llettel viseltetnék, — hanem a paraszt légnyek ülnek, a kik — mintogy lenézésül és gunyjárja a 15-ik század művészetének — isten tudja hány év óta már, nem irtóznak kalapjaik fölgagatása végett vasszegeket verni ezen úgy is szűtt, vagy az eső, nedvesség által úgy is megrongált padok falmelletti táblaiba, melyek remek kivitelü bibliai jelenetek, föliratok, izletes arabeskekkel és virágokkal van-nak valódi famozzakkól ékítve.

Itt volna az ideje, hogy az illót tisztelőes egyházi előljáróság átlássa, hogy ezen történeti kincset, a mit a pogány török és az idő viszontga-sága némileg megkínált, legalább a mi megmar-radt, a durva emberi kezektől az utókor számára megóvja.

Régiség-búvárainknak pedig szivőkre köthet-jük, hogy el ne mulasszák ezen történelmi nevezetességü épület részleteit mértő figyelmük tárgyául venni, s mindenekelőtt azt eszközölni, hogy az rajzokban is meg legyen örökítve; aztán, hogy a romlandó épület egyes részei, mint a me-rész kivitelü magas fedélzet, mely most az egész templomot rombadöntéssel fenyegeti avulásával, a végenyészettől megmentessék. — Sőt lehetséges, hogy a falakon freskó falfestmények is fedeztetné-nek föl, mert nem hiszem, hogy ily fényűzéssel

épített zárda-templom, csak egyszerűen lett volna bemészelve. E véleményem indoklására elég emlit-nem a m.-sziget és más rombadótt templomok falrajzait . . .

Néhány év előtt, mint azt a lapokban olvas-tam, a szentély alatt levő sírboltot, igazítás végett oda rendelt kőművesek fölfeszítették, s az abban talált selyem és arany-ezüst zsinórzattal ellátott öltönyöket, a boldogult fejedelem földi maradvá-nyairól emlékül (?) vagy inkább más gonoszabb szándékból, vandál-kézszel fölkutatták, a képzelt sírbolti kincsek megtalálhatásáért . . . E tény, ha csakugyan való, azon gondolatot juttatja eszünkbe, hogy ha még találni lehetne abban ép ruhanemű-eket, mily megbecsülhetlen kincs lenne az muze-umunk részére, és a képzőművészetnek, az akkori viselő megörökítésére.

A templom nyugati részén a női ülőpadok alatt, egy második sírbolt is látható, melyben még most is lehet találni emberi csontokat, de máran-nyira be van földdel, személtől töltve, hogy őrge alig $1\frac{1}{2}$ ölynyi hosszú sítöl kemenceze alakú öböl; ezen sírbolt a szerzeteseké volt.

A templom északi részén van a sekrestye, közvetlen a szentély mellett, lejjebb egy ajtó helye, s azonkívül fölötté egy ablak, a mely talán később falaztatott be. Az ajtó a templomhoz támaszkodó zárda-ba vezetett, mely most a föld- és sírboltokkal egyenlőlvő van lerombolva, s a régi híres kolostor helyét, csakis azon apró téglá és vakolat-darabok jelölik, melyek a templomtól körül övozó temet-ben vannak szétszórva; az ablak pedig valószínű-leg a zárda csarnokából a templomba szolgáló ca-ládi erkély lehetett, vagy titkos rácoszot imahely a szerzeteseknek, mint az mai napig is több barát és apáca zárda-ban látható.

A templom déli oldalán egy erős tölgy gerendákól épült fa torony áll; csucsán, ha jól tudom, egy bádögöl készült fél hold ékeskedik, mely még a török uralomból ma-radt fenn; a toronyban 3 harang van a 17-ik századból; a legnagyobbik feliratá mondia, hogy: Bethlehen István parancsolatjából öntette a ny. báthori ref. egyház. Öreg em-berek még emlékeznek rá, hogy a templom déli csucsán, a kiépitetlenül maradt torony felett egy nagy vaskereszt volt, melyet onné egy nagy zivatar sodort le.

A templom keleti részével szemben, van az uradalmi tisztartó egyszerű lakháza, s a tágas udvar közepén egy két emeletes mag-tár, mely egyedül maradványa még a régi Nyír-Báthori kastélynak; alatta nagyszerü tágas és száraz pince van, melyet a vár fény-korában, s később is a Rákóczi mozgalmak idejében, titkos gyűlések és haditervek készí-tésére használtak; ebben látható egy befala-zott ajtó, a mely a templom alatti sírbolt, s így közvetve a zárda-ba vezető alagutba nyílt.

E titkos alagut, (minő majd minden vár-ban volt) a zárda lakóit és a Báthori ca-ladot érdeklő mondával van összekötve, mely a nyír-báthori s vidéki lakóknál, firól fira szállt. E monda szerint, egyik Báthori leányt a szer-zetesek elrablátk, de a büntetett egy ittas álla-potban levő ember elárulta, ki a vasárnap dél-utáni litánián elaludt s oda zárátván, éjfélt já-ban a templomban támadt zöreire fölébredt, s fölismerte Báthorinak leányát, a kit a sírbolt-ból a zárda-ba vezettek. A botránys büntényi hal-talára, Báthoriban nemcsak a hatalmas fő ur, hanem a gyermekét szerető apa is végsőkre inge-reltetvén, népe élén a zárda-ra rohant, s annak lakóit felszint felkoczonolta, részt a városban kívül levő tóba faldasztotta. Innét nevezetik még mostan is egy utca „*vér utcának*,” és azon tó, — „*barát tónak*.” . . .

Igen hihető, hogy ezen zárda-ból került ki (miután az ilyes okmányok leírásával azon korban csakis a szerzetesek foglalkoztak) a „*Debrecezeni Codex*” is, melyet remek képes rajzaival még ma is érdeklő szemlélünk.

Megemlítendő még, a művészeti tekintet-ben remek faragásokól ékített tölgyfa, portale, s az abban levő mesterművü zár és kulcs.

Megemlítem végül, hogy a városlevélterében a „*török világból*” több eredeti okmány őriztetik. Érdekes volna, ha az ottan és vidéken meg-forduló szak- és műértők ezen tárgyakat átvizs-gálnák, és az illót szak-lapokban közzé tennék, valamint az is, ha e történelmi emlékü tem-plo-mot s egyes részleteit, hű rajzokban is megismere-tetnék a kegyelotes emlékek iránt fogékony közönséggel. O . . . th. P. l.

Pénzünk és súlymértékeink hajdan.

Közelebről kezembe került a nemz. muzeum Jankowich-féle könyvtárában egy régi könyv, mely mind tárgyról fogva, mind pedig nyelvészeti szempontból igen érdekes, de most pusztán csak a hajdani pénzsámításra és súlymértékeinkre vonat-kozó részt idézem belőle azon gondolattal, hogy ezek a jelen embereit érdekelné fogják.

A könyv rövid címe ez: „Magyar Arithme-tica, azaz: számvetesec tudomány. Most viyon-nan az Frisiusnak Magyar Arithmetica-yából soo-ly és hasznos példákál ki adatot. Colosvarat Christus Wrunknac születte se vtán, az 1591.” Sr. 116 számozatlan levél. *)

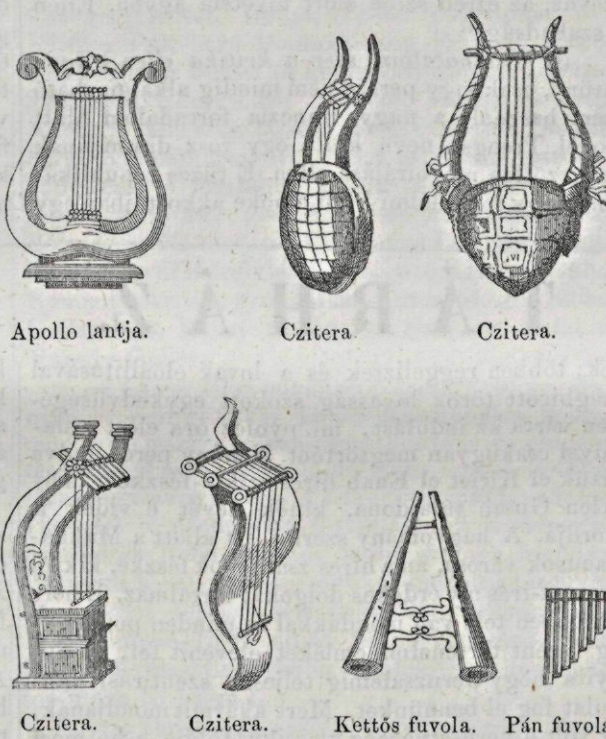
Ezen ma már ritka munkában előszámlálja töb-bek közt a nem-magyar ajku nyomdász-fordító, hogy mik voltak 1591-ben a Magyarországon használt pénzek és súlymértékek, lyeténképen:

„*Az magyar pénvről.*”

Egy magyar forintban vagyon száz magyar pénz, avagy 75 krajczár. Fél magyar fl: vagyon 50 magyar p. avagy harmincznyolczadfél krajczár. Egy fertály magyar fl. vagyon 25 p. avagy 16 $\frac{1}{4}$ krajczár. Egy nyolczadrés magyar fl. vagyon tizenharomadfél pénz, avagy kilenczadfél krajczár. Egy tizenhatodrés forintban vagyon 6 és egy fertály, avagy 4 $\frac{1}{6}$ krajczár. Egy harminczkettőd rész Magyar forintban vagyon 3 pénz és egy negyedrés avagy 2 $\frac{1}{2}$ krajczár. . .

„*Az Mása (mássa) számról.*”

Egy Magyar Másában vagyon 120 font, egy fontban 8 forton, egy fertonban vagyon 96 nehe-

zék. Fél magyar mássa teszen 60 fontot. Egy negyed része az magyar mászának t. 30 fontot . . . Egy harminczkettőd rész magyar mászában vagyon negyedfél font. (A német mászában pedig van 100 font, miből kitünik, hogy jelenlegi mászánkat a németektől kölcsönöztük.)

„*Magyar fontról.*”

Egy magyar fontban vagyon 8 ferton, fél fontban vagyon 4 ferton . . . egy harminczkettőd rész fontban vagyon egy negyedrés ferton. . .

„*Az magyar Fertonról.*”

Egy magyar fertonban vagyon 96 nehezék, fél fertonban 48 nehezék . . . egy harminczkettőd rész magyar fertonban vagyon 3 nehezék, egy hatvannegyedrés magyar fertonban vagyon más-fél nehezék. . .

Im ezen adatokból is kitünik, hogy régi súly-mértékeink gyakorlatiatlanabbak voltak, mint a mostaniak. Mellözve volt a tizedes számítás, pedig hogy ez a munkát felettébb megkönnyíti: azt mondani is fölöseges. E. L.

*) Érdekesnek tartom megjegyezni e könyvből néhány nyelvészeti adatot is. E szerint ugyanis az „*ezerszer* való ezert hiús Millionac, és Magyarúl *tömény ezernec*.” Az egyes számjegyeket „*cyphra*” néven említi; a sokszorosozást vagy szorozást (multiplicatio) *sokasítás tudományának* fordítja; szorozni = *megokasítani*. Az egyes számjegyek értéke nála *quota*, a mit nem is tud magyar szóval kifejezni. Utóbbiból egyébiránt kitünik, hogy a quota nálunk már 1591-ben is használt szó volt, habár nem is 1867-ki értel-mében! E. L.

A zene hatása az emberekre és az állatokra.

Valamint a festő a színeket és a fényt fel tudja használni eszméi kifejezésére, épen úgy pa-rancsol a zenész is a hangoknak, s épen úgy tudja érzelmeit azok által másokkal közölni. A zene szintugy nyelv, mint a többiek; oly nyelv, mely gyöngédségben és kellemben nyeri meg azt, a mi nála élesség s határozottság tekintetében hiány-zik; a zene almodó beszéd.

A zenét rendszeren úgy szokás meghatározni, hogy az oly művészet, mely a hangokat a fülre kel-lemes módon tudja összekötni. A hajdankor böl-észei e szót sokkal tágasab értelemben használták. Ők ezalatt a tánczot, arczjáték-művészetet (mi-mika), költészetet, sőt magokat a tudományokat is értették. Hermes a zenét az összes dolgok rendje ismertetének nevezi; Pythagoras és Plato az egész világrendszerben zenét láttak. Innen származtak azok a titkoszerű képzelmek a sphaerák harmoniá-járól, a makrokosmus zenéjéről stb., melyek az egész középkoron végig vonulnak.

Azt mindenesetre bátran föltehetjük, hogy az első szépművészet a zene volt. Az embereknek hihetőleg a madarak szolgáltak elsőnek tanítókul. Azután a fuvó hangszerek — sípok és fuvalók — jöttek csakhamar dívatba. Diodor ezek föltilálá-sát egy pástornak tulajdonítja, ki a szellő suso-gását a sás között éllesé. Lucrezius is ebben a véleményben van: „*Es a fűvek őrges szárain át-fujdogáló zefirek tanították meg a pástorokat legelőbb arra, hogy őrges hangszereken dalokat fujjanak.*”

A húros hangszerek, valamint a kül-lönféle nagyságu dobok is, hasonlóan ősré-giek. A hajdankor a zene föltilálását majd Merkurinak, majd meg Apollónak tulajdoníták; Kadmust, ki a zenében járta Hermionet Gő-rögországba hozá, Amphion, Orpheus és több másokat, úgy emlegetik, mint a hang-szerelt zene megalapítóit. A Genesis szerint a „*síposok és hegedűsök*” Jubálról, Lamech és Ada fiától, a Kain nemzetiségéből származtak. Egyszóval, hogy az egészest röviden kimondjuk, a zene-hangszerek eredete a leg-régibb őskor homályában vész el.

A zene befolyását a népek szokásaira és erkölcsére, s annak roppant hatalmát az emberek lelkülete fölötté már az ősidők vála-mennyi bölseie elismerték. Plato azt állítja, hogy bizonyos hangok aljas szonvedélyeket és gőgöt ébresztenek, mások ellenben épen ellenkező hatással bírnak. Véleménye szerint egy reform a zenében államzavarokat és változásokot van maga után. Ha ez igaz volna, azóta Wagner a jámbor sörivő bajjor-akat nyílt lázadásra ingerelte volna a „*jövő zenéjéről.*”

Polybios beszéli, hogy a hideg, zordon Arkádiában a zene már csak azért is igen szükséges volt, hogy a lakosok erkölcsét szilidítse, és hogy sehol sem követtek el

annyi bünt, mint Kynoten, hol a zebene isme-retlen vala. Athenaeos szerint a régiek minden isteni és emberi törvényeket, erkölcsi szabályokat, regéket és hagyományokat versebe szedtek és zenére alkalmazták, melyeket aztán a khórusok hangszer-kísérettel nyilvánosan adtak elő. Izrael népénél hasonló szokásra találunk. Ez ol-vont s nehezebben érthető s élvezhető dolgoknak a zene sajtásúgus bájta s kellemet kölcsönözött, s ezáltal véste be azokat a hallgatók emlékeztetébe. Vajjon azt a tengeren telt Meyerboert, ki az Egyesült-Államok alkotmányát egy óriási sym-phoniában akarta feldolgozni, nem e hajdankori szokásokra való visszaemlékezés birta-e hőbortos eszméjére?

A platonikusok szerint az ember lelke is har-móniából van teremtve. A zene — mondkák ók — szellemi tehetségeinknek emoz eleitől fogva meg-volt, és eredeti harmoniáját ismét egyensúlyba képes hozni, ha netalán azt, miként oly gyakran történik, a földi világgal való érintkezés megzavarta volna. A hajdankor minden írja csoda dolgokat beszél a hangok varázs hatalmáról. Orpheus énekével az erők vadait megszelidíti, a folyókat megállítja, a fákat és a sziklákat tánczra indítja. Mikor Eurydice-jét a halál elragadja, le-záll az alvilágba, hol Pluto, hangjától megindít-tatva, megígéri neki felesége visszatértét, ki azon-ban vigyázatlan hátratekintésé által másodsor is elveszt. Az isteni Amphion Thebae falait építi fel; büvös lantja zongtore a kővek engedelmesen rakodnak egymásután egymásra. A zene itt falakat és tornyokat épít, amott

Irodalom és művészet.

*(Heckenast Gusztáv kiadásában) megjelent a „Gazdasági Közlöny” 11-ik, novemberi füzet. Érdekes tartalmából megemlíti a szántóföldök öntözéséről, az állatgyógyászatról (Schulzer Istvánról), a juhtenyésztésről, a tojás mesterséges kiköltéséről, a szélnek vízre való használatáról szóló cikkeket, mely utóbbi mutatványul lapunk legutóbbi számában olvasóinkkal is közöltük. E derék szakközönyt utoljára ajánljuk a gazdaközönség figyelmébe.

*(Zalamegye) pályázat nyitott a megye monographiájának leírására, a megye kitűnő fiainak életrajzaival. Határidő: 1871. decz. 31-dike. Az első díj 3000 frt, melyet csak általános becsei munkának adnak ki; a második díj 500 frt. A pályanyertes műből a megye 500 példányt nyomtat ki, a megyei közönség számára. Azonlalt a kiadás joga, a szerzőé. A lováltárakat a megyében mindazoknak megnyitják, kik pályáznak akarnak. A művek az alispáni hivatalhoz küldendők.

*(Közvetítő miniszter) jövő évre is kiadja a „Néptanítók lapját”, melyet 17,000 példányban, öt magyar, német, szláv, s zserb és román nyelven küldenek szét ingyen a néptanítóknak. Ez a lap 30,000 frtjába kerül az államnak.

*(Debreczenben) Csáthy Károly kiadásában megjelent: „Tárca-naptár” ára 20 kr., „Lap-naptár.” ára 16 kr. Mindkettő igen csinos és zsebben hordozásra alkalmas.

*(Veterán írók Edvi Illés Pál, a m. akadémiának levelező tagja, előfizetést nyitott: „Vasmegegyei krónikák az 1848. és 49-ik évekből, utánirásai jegyzetekkel” című munkájára. A mű 1870. évi február vagy márczius hónap fog megjeleneni. Előfizetési ár 1 frt, bolti ár 1 frt 50 kr. Az előfizetéseket f. évi deczember végéig Lauffer Vilmoshoz Pestre, újvilág-utca 19. szám alá küldendők.

*(Pfeiffer Ferdinánd könyvkereskedésében) a Szokoly Viktor által szerkesztett „Honvédelmi album” most leszállított áron kapható; diszkótésű példány ára 10 ft helyett 4 ft 50 kr., egyszerű példány 6 ft helyett 3 ft.

*(Zsó Miklósnak) jeles szobrászunk bevégzője a költő Zrínyi szobrát s most megint nincs munkája. Helyesen jegyzi meg a „Főv. Lap.”, hogy nálunk a kőművesnek százszor jobb dolga van, mint egy szobrásznak. Egy másuttal építik most az oszteni nagy bérházakat, de még a tásarlátok építkezéseinek sem jut senkinek eszébe, hogy az ékítéseknek a valódi művészek munkáját is igénybe vegyék.

*(Erdélyi albumot) tervez ifj. Marasztó József. A magyar művészeknek múzeumunkban levő jobb képeit körbejárva, a művészek életrajzaival, akarja kiadni hat füzetben. Egy füzetben négy kép lenne, s az első márcziusban jelennek meg.

*(Új zeneművek.) Táborosky és Parsch műkereskedésben jelentek meg: „Evetke-polka” (regző), Perczel Lajosról, Szitányi Jeny urhölgynek ajánlja, ára 50 kr.; „Mansfeld-Lieder,” korring Klepschtól, ára 80 kr.; „Veszprémi Schnelzug-Polka,” Körmendy Józseftől, ára 50 kr.; Herdy Ferencz húz válogatott népdalából a 3-dik füzet öt dallal énekre, ára 80 kr.

Közintézetek, egyletek.

*(Magyar tud. akadémia, A nyelv-és széptudományi osztálynak nov. 22-én tartott ülésében Hunfalvy Pál olvasta föl dr. Kohn Sámuelnak, a pesti izraelita hitközség rabbijának értekezését a phoenicziai tanulmányok jelen állásáról. Szorzó fejtegeti, hogy e tekintetben mennyire hátra van a világ. Oka ennek a phoenicziai nyelv és írásmód nehézségeinek adatk gyér voltában rejlik. Phoenicziai írott munka nem is maradt fenn az utókorra, csupán sir-iratok. Ezek közt legnevezetesebb Esmun-Azar sidoni királyé, a Kr. e. 6-ik századból. E koporsó filomat sokan vitaták és sokféleképp magyarázták. Egész irodalom támadt föllette. Körülbelül annyit jelent, hogy a korán elhunyt király kéri az utána jövő uralkodóházat: hagyja őt békén nyugodni, s átkot mond arra, ki sirját megháborítaná. Ez értekezést előt Hunfalvy Pál azt jelenté be, hogy a stockholmi államlevéltárban, melyet a nyáron meglátogattak, sok érdekes adat van hazánk történetéről. Toldi Ferencz megjegyzi, hogy ez okmányokról Szilágyi Ferencznek tudomása van, s a bécsi svéd követéség megígérte támogatását, hogy ez adatokhoz férhessünk. Végül Arany János jelenté Watts Tamás külföldi tagnak

Egyház és iskola.

*(Az iskolák felszereléséhez) tartozó földabrosok és földgömbök megszerzése iránt a közoktatási miniszterium értesített tesz közé, mely szerint a felekezeti, községi és magántanodák azokat akár a tanfelügyelőknél, akár egyenesen az ügyben megbízott Ráth Mór könyvkereskedőtől kaphatják. Magyarország, valamint Európa térképeit megrendelhetik 1 tallér 27 garasért porrosz pénzben, mihez az agio és csomagolási díj

szópt. 9-én történt halálát. Ő 1811-ben született, a british muzeum jeles könyvtárnoka volt, rendkívüli nyelvismerettel bírt, érte a magyar nyelvet is, írt számos tudományos munkát, többi közt egyet a „magyar nyelv eredetéről,” melyet Toldi ránk névze is tanulságosnak állít. Ezért választák meg akadémiánk külföldi tagjának.

*(A Kisfaludy-társaság) nov. 24-én tartott havi ülésén három felolvasás volt, először Rákosi Jenő olvasta fel egy tragoediájának (Hyperbus) első felolvasását. Utána Szász Károly Heine hátra-hagyott műveiből több általa fordított költeményt; végül Gyulai Pál mutatta be Jónás János, fiatal orientalistának egy közleményét, melyben a fiatal tudós Drámi persá költő „Jussuf és Zulejka” (egyiptomi József) című epósát egészben és részben ismerteti. A felolvasások után a titkár bejelenté, hogy az évlapok 3-dik kötete a napokban elkészült.

*(Az írói segély-egylet) alapítótárgjai legújabbán Arany János lépett be 200 ftal. Fia, Arany László pedig 25 ftot adományozott az egyletnek. Az írói segély-egylet és a Kisfaludy-társaság alapítókéje növelésére a farsang első napjaiban táncszolgalmat rendeznek, melynek háziasszonyául gr. Andrassy Gyulánét kérték föl.

*(A nemzeti színház ügyében) tervezett tanácskozányt a belügyminiszter nov. 28-ára összehívta. Az enqueteban maga a miniszter fog elnökölni, s a kormány részéről még Ribáry József belügyminiszteri tanácsos lesz jelen. A meghívottak száma 30-ra megy, s ezek a következők: Csengery Antal, Dobsa, Gyulai Pál, Jókai Mór, Királyi Pál, báró Podmaniczky Frigyes, Rákosi Jenő, Sándor József (a kolozsvári színház titkára), Szigligeti Ede, Tóth Kálmán, Vadnai és Zichy Antal; a színészek közül: Feleki Miklós, Szerdahelyi Kálmán, Szigeti József és Tóth József; a képviselők s főrendiek közül: Aczél Péter, gróf Almásy György, gróf Andrassy Manó, gr. Csáky Béla, Eber Nándor, gróf Festetics Leo, báró Fiáth Ferencz, gróf Károlyi György, báró Kemény Gábor, Kendeffy Árpád, gróf Mikos János, id. gr. Ráday Gedeon, b. Révay Simon, gr. Szapáry Antal és Várady Gábor.

*(Az erdélyi gazdasági-egylet) titkári állomása — eddigi titkár Timár Károlynak a kolozsmonostori gazdasági tanításhoz tanárként kinevezése folytán — türesedésre jöven, annak betöltésére pályázat nyitatták. A titkári állomás javadalmát 1200 ft. o. é., melybe a szálláspenz, irodaszolgálat fizetése és irodai átalány is be vannak foglalva. Pályázni kívánók képességüket tanúsító bizonyítványikkal kellően felszerelt folyamodványaikat 1870. január 15-ig adják be a gazdasági-egylet igazgató választmányához. (Kolozsvár, kül-monostor-utca 57. szám.)

*(Tordavidéki szőlő- és bormesélő társulat) cím alatt évi öt forint részvényfizetés mellett Tordán egy társulat alakult, mely feladatául tűzte ki, hogy a városban s vidékén a szőlő-és borpáncs emelkedést, lendületet adjon, s minél több oldalú gyökere reform alapján oda, hason, hogy a város és borvidéke területén a lehető legjobb s értékesebb borb állítsanak elő. A Tordamegye, Torda városa és Aranyosszék területén felállítandó gazdasági-egylet tárgyában az illető hatóságok részéről kinevezett intéző bizottság m. hó 30-kán tartotta meg első gyűlését.

*(Kolozsvárti munkás-egylet) alakítása végett tartottak gyűlést mult vasárnap. A vélemények elgáztak a felett, hogy az egylet csak Kolozsvárra szorítkozzék-e, vagy egész Erdélyre; az utóbbi nézet tulnyomónak látszik, s határozathozatal előtt Erdély minden részére felhívások küldésében állapodtak meg.

*(Az egyenlőségi kör) Klapka tbnokot, ki a kör rendes elnökségéről lemondott, tisztelt belső elnöké, Szentkirályi Mórt pedig elnöké választá, egyhangu fölkiáltással.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

*(Az országos lótenyésztés ügyében) a közgazdasági miniszterium szükségesnek látta addig is, míg az általános számlálás majdnem teljesen felderítendő hazai lótenyésztésünk állapotát, hitelen ismeretet szerezn mindazon magánosok birtokain levő s oszkerüen kezelt tenyésztésekről, melyek az állami lótenyésztő intézetek mellett első sorban hivatnak arra, hogy az orsz. lótenyésztésre befolyást gyakoroljanak. Ezen cél elérésére a közgazdasági miniszterium felszólította az ország egyes vidéki külön érdekeinek tekintetbe vételével alakult lótenyésztési bizottságokat, hogy a működésük területén létező ménesek vagy kisebb, de kiválóbb tenyésztésekről, azok létszámán és a fajok megjelölésével, a párosítási elvnek, a szaporáság minőségéről és mennyiségéről eredmények, a tartásnak és kezelésnek, valamint a tenyésztési anyagi előnyeknek megközelítő kiemelésével, kimutatást állítsanak egybe, hogy így a kormány azon segédesszéközök biztos tudomáshoz jusson, melyek az országban a lótenyésztés-előmozdítására rendelkezésre állanak.

Közlekedés.

*(A zágrábi távirásati tanfolyam) mult szombaton zárott be a vizsgák befejezésével. Összesen 44 hallgató tett vizsgát s ezek közül 25 kitüntetéssel, 5 dícsérettel. Ez alkalomból Cimponeeriu A. keres. miniszteriumi titkár horvát nyelven tartott beszédet a jelöltekhez, kik közül többben közelibb már alkalmaztatni fognak.

*(A szamosvölgyi vasút) olomunkalatai be vannak fejezve. Közlekedést tartott meg a konsortium gyűlése Nagy-Somkoton a további teendőket elhatározása végett. Különösen Szatmár városa fejt ki ez ügyben dícséretes buzgalmat; hozzá járulván az érdekeltektől visszatérve is.

*(A várad-kolozsvári vasút megnyitása.) erdélyi lapok szerint, még az eddig emlegetett határidő 1870. május 10-én fog történni. Nagy szorgalommal folynak a munkálatok a Kolozsvártól Brassó felé vezető vonalon is.

Balesetek, elemi csapások.

*(Egy balesetről) írunk nemrég, midőn Győrben egy gymnasiumi VI-ik oszt. tanulótársát véletlenségűl homlokán lötte. Most írják, hogy a sebesült, dacára annak, hogy a golyó az agyba fúródott, s ennek folytán a test egy része megbé-

meg szétrombolja azokat. Jerikho falai összoomlanak Izrael papjainak harsónál előtt.

A fennek néprégében a partok homokja gyémántszemékké változik, a takarmányok önmagoktól mennek a csűrökbe, a tenger hullámai lesimulnak, a fák üny szerint bőlíngatják lombkoronáikat, és a medvék ájtatosan állanak meg, mikor Vajamonen a hurokhoz nyul; végre maga is tovaragadtatik és könyek helyett szeméből a drága gyöngyök ezred árját hullatja.

A Védák, vagyis az indusok szent könyvei hasonlóan alig gyözik magasztalni a zene hatását. „Sehol sincs a zene” — mondja Zamminer —, mint természeti hatalom, nagyszerűbben dicsőítve, mint az indusok regéiben, melyek nemcsak azt beszélik, hogy a zenének emberek és állatok vakon engedelmeskedtek, hanem hogy a ragáknak, melyeket Mahadeo isten a maga nejjével Parbutea-val együtt készített, még az élettelen természet maga is alá volt vetve. Mia-Tusine, egy híres énekes Akbar király idejében, egykor fényes nappal egy ragát énekelte, mely az éjnek vala szentelve, s ime a nap eltűnt az égről és homályt terült el körülötte, a meddig hangja elhallatszott. Egy másik eme ragák közül oly erővel bírt, hogy a dalnokot, aki énekelni merészszele, lobogó tüzzel émeszté el. Akbar megparancsolta egy zenészek, hogy ezt a ragát énekelje s a közben nyakig álljon a Daunna folyó vízében. A szerencsétlen ott a víz kellő közepén is hamuvá égett.” (Folyt. köv.)

Egyveleg.

□ (Óriási okmány.) Gróf Eszterházi János, lelkes történet- és okmánybúvár gyűjteményében van Kolozsvárt egyebek közt I. Rákóczi Györgynek egy oklevele 1647. nov. 11-dikéről, melynek hossza 4, azaz: négy öl. Ily hosszúságú egy iv természetesen nem adott ki, s akként segítették e hiányt, hogy több ivet ragasztottak össze, s azt irták tele. — Ma már ily levél ritkaság, de a régebb századokból igen gyakran lehet még látni

ily okmány-óriást, noha legtöbbször csak mosolyogni lehet a hosszú tartalom együgyűségén, s a reá fordított fáradság haszontalanságán.

— (A biblia terjesztése végett) régóta keletkeztek társaságok, melyek e szent könyvet hallatlan olcsó áron árulják. E társaságok elsője az angol, ennek példájára alakult a skót. Mindkettő nagy aldozattal s kitaró erőlylyel juttatta a szegény nép kezébe a megbeszélhetetlen olvasmányt. Az elsőnek Londonban van fő- és székhelye, innét működése Európa minden országába kiterjed, sőt a világ minden részébe is. A főbb városokban főügynökei vannak, ezek alá rendelvük az alügynökök és hálólok. Bámulatos, mennyire terjedt újabb időben a forgalom, dacára annak, hogy más oldalról akadályoztatik. Az előtűnk fekvő 1868/9-ki kimutatás szerint, elkelt teljes biblia és újtestamentum Franciaországban 113,077, Belgiumban 6750, Hollandiában 24,741, Németországban 199,503, Svájcban 9130, Ausztriában 128,101, Törökországban 12,167, Varsóban 880, Oroszországban több mint 60,000, Olaszországban 16,780. Összesen: 571,129 példány. Keletkezése óta több millió példányt terjesztett o társulat, s alig van a földön nemzet, mely a maga nyelvén nem olvashatná a szentírást.

*(Szabad vélemény-nyilvánítás.) Midőn I. Napoleon örökös konzullá kiálták, egyike tábornokainak, St. Hilaire a következő szókkal állott ezredre elé: „Bajtársak — mondá pathossal — a nép határozta, hogy Napoleon örökös konzul legyen. Tisztelem a vélemények szabadságát. A világot sem akarnék szavazatokra hatást gyakorolni. Mindamelllett szükség, hogy figyelmeztessetek benneteket, miszerint a legelső, ki ellene szavaz, az ezred színe előtt lövetem agyon. Éljen a szabadság!”

□ (Csalhatatlan szer a kritika ellen.) Igen kitűnő, csak hogy persze nem mindig alkalmazható szert használta a nagy francia fordalom alatt Lodel Treogat nevű költő egy rossz drámájának kedvezőtlen megírása ellen. E tüzes republikánus és egy forradalmi klub elnöke akkortájtban egy

T Á R H Á Z.

tek; többen reggeliztek és a lovak előállításával megbízott török lovasság szokott egykedvűségében várta az indulást, mi nyolcz óra előtt valamivel csakugyan megtörtént. Nehány percz múlva értük el Kiriet el Enab híres szikla-félszékét, mely Alen Goseh tulajdonja, kinek nevét e vidék is hordja. A hagomány szerint itt állott a Makka-bausok városa, ama híres szarnokok féské, kikről a szent-írás oly érdekes dolgokat tartalmaz. E hely különben tele van monadikkal és minden pont egy-egy szent történelmi omleket elevenít föl, elanyyira hogy Jeruzsalemig teljesen szentírás hangulat fog el bennünket. Mert akármint mondjanak, ez volt a kereszténység klasszikus földje, a hol most jártunk, kultünk; — Ramléhtől a régi Arimathától, hol egykoron József lakott, egész Jeruzsalemig. Jeruzsalemhez közel egy völgyvidékében megállapodunk, hogy a szent városba leendő bevonulása méltólag elkészüljünk. A király tábornagy ruháját ölté fel, a szent István rendjét tevő mellére, míg a kíséret szintén díszruhában jelentkezett. Most már csak egy koskny hegyhát választott el lovaglásunk czéljától. E hegy magaslatain jött elénk a város első küldöttsége: Jeruzsalem magyar zsidói, kiknek háromszínű lobogója e felirást mutatá: „Éljen a császár és magyar apost. király Ferencz József. Éljen a nemzet. A magyar, morva és cseh, izraelita község.” — Most természetesen egyik küldöttség a másikat követé, míg az utakat ezernyi néptömeg környezé, kiáltásokkal üdvözölve bennünket.

Az első diadalnival a katolikus papság várakozott a Felségre. Itt már tündöklött Zion hegye, vagy helyesebben tul rajta ama fehér épület, mely az oroszok konventjét képezi. Király a Felsége, leszállott lováról és megcsókola ájtatosan a földet, mint hajdan Bouillon Gotfrid is földre borult, hogy szolgálja az urat.

Egy második diadalnival ez, a Jaffa-kapuzhoz közeledtünk, hol mindenki leszállott lováról, hogy gyalog vonulhassunk be a városba. A kapunál erős őrség állott, hogy a betolakodó nagy tömeget feltartóztassa. Itt fogadta a királyt a katolikus papság. Egy pap most hosszu olasz beszéddel üdvözle a Felséget, ki egy tekintélyes menet élén a szent sir templomába vezetett, miután az olajfák hegyére sétalovaglását tón.

November 10-dikének reggelén, a fúradalmak

darabot irt e czímmel: „A veszélyes erdő.” Mikor azt először előadni akarták, a költő a színpadra lépett s e szavakat intézte a közönséghez: „Polgárok, az első gazember, ki drámámat kifütyöli, parancsomra rögtön elfogatik, és feje nem sokáig fog alkalmatlanokdni vállain!” Ekkor aztán a színészekre kiáltott: „Most már kezdetitek!” A darabot, a mint beszélik, egérvérő tetszéssel fogadták.

*(A római zsinat terme.) Az akusztikával meg fog gyülni a római zsinatnak is a baja. A tanácskozó terem elkészült, s mint írják, most már semmi kétség, hogy akusztikája oly rossz, miszerint teljes lehetetlenség lesz a szónokokat megérteni. Gondolkoztak rajta, miként segítsenek, új építés s a zsinat elhalasztása, vagy pedig aztálta, hogy máshol tartásák a tanácskozásokat, de egyik sem fogadtatott el. Az elhalasztást azért nem akarták, mert félnek a gonosz nyelvek gunyolódásától, egy más helyre költésébe meg a pápa nem akart megegyezni, szeretőn a díszes helyiségben tanácskozást. Lemondanak tehát arról, hogy a szónokok megérthetők legyenek, csak a gyorsírók számára gondoskodtak jó helyekről. A szónoklatok aztán gyorsan lenyomatnak, a szavazások pedig a következő napra halasztatnak minden kérdésnél.

*(Kutyák a parlamentben.) Az angol parlament régi naplójában máj. 14-ről 1606-ban az is föl van jegyezve, hogy „egy különös kinezésű egérszín uszár jött az alsóházba.” És ezt az előzményt nem feledeék el Westminster kutyái. A parlamentben praecedens szerint történik minden, s a pudli példája követőre talált 170 évvel később. Ekkor is besétált a Háza egész bátorsággal egy kutya s leült Nagy-Británia képviselői, kormány-elnöke és Speakerre előtt, s nem is érte be a csendes maradással, hanem részt vett a vitában s hangosan utagott. Lord North, az akkori kormány-elnök, ki épen beszélt, élvezé a tréfát s figyelmezteté a Speaker-t következőleg: „Sir, egy új tag vágott szavaimba.” A kutya nem vette komolyan e figyelmeztetést s folytatta az utagást. Ekkor a jókedvű Premier megjegyze rögtön: „Sir, az új tagnak nem volt joga másodsor is szólani e tárgyhoz.”

nult, javulának indul, beszélni kezd, emlékező tehetsége keveset szenvedett s megbénuult tagjai lassanként helyreállanak.

(A nagy hóviharnak) mely erdélyi részeken e napokban dühöngött, több emberélet is esett már áldozatul. Csusca mellett az országuton két férfi s egy női hulla találtatott megfagyva. A hó számos borszállító szekeret temetett el, s nem voltak képesek kivonszolni, s ott hagyták jobb időkre.

(Tűzkörök) A belügyminiszterium jelentése szerint közelebb következő helyeken dult a tűzvész: Dejhén (Pozsony megye), hol 52 ház és gazdasági épület égett le s a kár 102,380 frta van becsülve; Szakácsiban (Somogy megye) 46 ház és melléképület, hol 156 ház, több melléképület s a róm. kath. templom esett a tűz martalékául, — a kár 150,000 frta van becsülve; végre Radosán (Nyitra megye) 95 ház s több gazdasági épület, a kár 42,100 frta van felszámítva.

MI ÚJSÁG?

(A képviselőháza nov. 25-ki ülésén) Rajner belügyminiszter felelt Román Sándor interpellációjára a tófalvi ügyben; kimutatta, hogy a jogörvényes ítéletet a királybíró kellő kimérettel hajtotta végre; a lakosok nincsenek a szabad ég alá kihajítva, hanem izgatók működnek közöttük. Így a rendőrség nyomába jött, hogy a tófalviak közt nov. 1-én 200 darab Napoleon d'or osztatott ki, és hogy egy-egy gazdára ebből 70 frt jutott, s biztatva vannak, hogy egy idegen kormány továbbra is segíyezni fogja őket, ha ellenállnak.

(Királyi ü Felsége) — miután az olasz királylval való találkozója elmarad, — decz. 2-kán érkezik Triestbe.

(Rudolf főherceg) hétfőn az állatkertet, szerdán pedig az akadémiát nézte meg, hol Eötvös b. fogadta s megmutatá neki a könyvtárat, hol a Corvinákat s a régiségeket nagy figyelemmel nézte, kíséretében Latour, Pálffy és Walterskirchen grófok voltak. A koronafőherceg s Gizela főhercegnő különben nov. 25-én délelőtt utaztak Bécsbe, hová a királyné hétfőn fogja őket követni.

(Dalmáciában) rosszul állnak a dolgok. A legutóbbi hadműveletek a Krivosice kerület ellen nem sikerültek, s hadesapataink visszavonultak a kikötőkben; veszteségük 100 halat és 200 sebesült, míg a főellők vesztesége igen csekély s egy fogoly sem esett közülök. Bécsben egy vélekednek, hogy vagy föl kell függeszteni a hadműveleteket, vagy pedig Montenegrót megszállani; mindkettő veszélyes, az utóbbi háborúra vezet.

(Károly román fejedelem) ki néhány nap előtt utazott — haza Bukarestbe — fővárosunkon keresztül, f. hó 15-ken tartá esküvőjét a neuvidi hercegnővel. A fejedelem protestans, a hercegnő pedig kath. vallású lévén, az ottani püspök nem akarta a párt összeadni, egy tábori lelkes végző el tehát a szertartást a neuvidi vár egyik szobájában, ezután pedig a fényes vár-kápolnában a reform. lelkes adta őket össze másodszer.

(Honvéd zenekar.) Ugy látszik, hogy a horvátországi honvédeknek lesz legelőször zenekaruk. Zágrábban a város évenként ezer forinttal fog a zenekar fenntartásának költségeihez járulni, s a kormány is ígért megfelelő segélyt. A zenekar viszonzásul játszaní fog a városi színházban, nyilvános ünnepélyeknél.

(Xántus János) ujabban levelet írt Fridvallys János muzeumi őrhöz. Tíz napig időzött a magasasi öbölben, hol tizenkétezer rovar gyűjtött muzeumunk számára; s ezéla 30 fiut és leányt fogadott fel. E gyűjteményt három láda és egy hordóban már utnak is indítá. Japánnak egy kis kikötőjéről is tesz említést, s ennek magyarosan hangzó neve: „Hiradó.“ — A Xántus által hazaküldött ázsiai fényképek közül lapunk nemrég két singaporei képet közölt; még adni fogunk egy japáni képet is.

(Egy pör.) Pozsonyban a napokban került tárgyalás alá gr. Batthyányi-Apraxin Juliának édes anyja gr. Eszterházy né ellen indított pöre. Az esetet egy bécsi lap így adja elő. Apraxin Julia grófnő, miután megszűnt irni és a színpadon próbálkozni, kiköltözvén Magyarországból, egy darabig Párisban volt azzal a szándékkal, hogy a művészetre adja magát. De nem volt szerencséje. Ekkor Izabella spanyol királyi udvarába ment Madridba, s osztozva az ottani szokásokban, egy spanyol előkelő hódita meg, kinek egész neve ez: Lorenzo Rubio Guillen et Montero Espinosa, s a lovasságnál „commandant-captain.“ Mikor Izabellát elűzték: a grófné Párisba menekült, s ott, miután anyja nem küldé neki a havi pénzt (500 ft.), pénzzavarokba jutott, s csak jó barátok segítségével utazhatott Pozsonyba (kiszérőjével: Lorenzo Rubio stb. ural), hogy anyja ellen megindítsa a pört, mely azonban halasztást szenvedt, miután az egyik ügyvéd a pozsonyi törvényszék illetékessége ellen tett lépéseket; a másik ügyvéd pedig a sommás szóbeli tárgyalás mellett.

(Anya és leány) felirattal Batthyány-Apraxin Julia grófnő terjedelmes nyilatkozatot tesz közzé a bécsi új Pressében, melyben az anyja ellen indított per alkalmából magára közvélemény előtt igazolni törekszik, s a közönség elé hozza az egész szomorú, nagy részt már ismert ügyet. E levélben töredelmesen elmondja a sokat hányatott Apraxin Julia életrajzát. Elmondja benne, mint hagyta el gyermekeit, mint küzködött az élet bajaival Párisban, mint ügykezett azóta anyja, Eszterházy Ilona grófnő kemény szívét megindítani s családjával kibékülni, sikertelenül. De anyja mélyen hallgatott, olvasatlanul visszaküldötte leveleit s utójjára elvonta nyugdíját is, miért aztán kénytelen volt pört indítani. Elkieseredett levele végén azt írja, hogy a törvényszék előtt ellenfele ügyvéde kijelentette, miszerint évdij nem illeti; nagykoru, keresse kenyerét. „E törvény, ugymond, reánk főuri gyermekekre nézve nem létezik; minket nem nevelnek arra, hogy kenyeret tudjunk keresni.“ Utóiratában még kinyilatkoztatja, hogy legelőbb nyilat még visszatartotta s szükség esetében használni fogja.

(Több lap nyúlterében) egyidő óta igen sürűen jelennek meg az orvosoknak adott hála-nyilatkozatok. A biharmegyei orvos gyógyszerész egylet f. nov. 15-diki ülésében kinyilatkozta, hogy ezen reklamáuzérkődést sem az orvosi tekintélyvel, sem a tudományos állás méltóságával összeegyeztethetőnek nem tartja.

(Templomvadás.) A jászberényi főtemplomot f. hó 13—14-ke közötti éjjel kirabolták. A tolvajok elvitték a szentségtartót, mely ezüstből van, gazdagon aranyozva s mintegy 5 fontot s 11 latot nyom, továbbá a szintén ezüst áldozató kehelyt, s más értékes dolgokat.

(Hymen.) Ifj. Tóth József, a szini képezde egykori tagja, jelenleg postatiszt, nov. 23-kán egybe kelt öz. Vízkeleti Béláné asszonnyal.

(Cséfolat.) A Somogyi Ede kaposvári születésű bécsi orvostan-hallgató öngyilkosságáról szóló hír, melyet több lap közölt, nem való.

(Szűkevény rab.) Pozsonyban az ottani közkórházba egy 2 évre ítélt rabot szállítottak, ki azonban a betegségét csak színelte, mert szombaton delután onnan megugrott. A jó madár állítólag a zárféltérben tett hirtelenségre szert. Neve Silberer.

(Tolvajbanda.) A budai rendőrségnek sikerült egy négy tagból álló tolvajbandát kézre keríteni. Ennek egyik tagja, Dévay, a pesi börtönből szökött volt meg. Már az első kihallgatásnál több tolvajlás bizonyult rá rájuk.

(Haldudás.) Áldor Imre írótságunkat súlyos csapás érte, édes anyja a mult héten meghalt.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, nov. 19. Először: „Kedv és hivatal.“ A Telekí alapítványból 100 aranyral jutalmazott eredeti vigjáték 3 felv. Irta Szegligeti.

Szombat, nov. 20. „A hugonották.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Meyerbeer. — (Toperczer kisasszony vendég-főléptéül.)

Vasárnap, nov. 21. „Kedv és hivatal.“ Másodszer.

Hétfő, nov. 22. „Othello, a velencei mór.“ Tragédia 5 felv. Irta Shakespeare; ford. Szász Károly.

Kedd, nov. 23. „Tell Vilmos.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Rossini.

Szerda, nov. 24. „Szeráfina.“ Színmű 5 felv. Sardou V. után ford. Deák Farkas és Szépfaludy F.

Csütörtök, nov. 25. „A fekete dominó.“ Opera 3 felv. Zenéjét szerz. Auber.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Barabás. B. K. Ánikó (sic!) épen úgy kesereg mintha a harminczas években lett volna nagy leány és megszorodott szerető; mikor még költészetünk nem taláta meg az igaz népies hangot, s vagy fellengős vagy póriás volt. A verselés így gyöngö benn, a nyelv költőség nélküli. Aztán nem lehet eldönteni: költői beszély akar-e lenni vagy mi az egész!

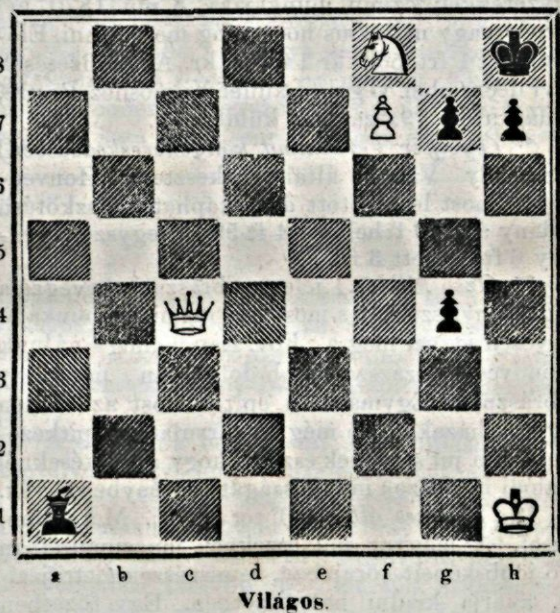
Tavas és szerelem. Kegyedtől ennél igen sokal sikerültebbeket olvastunk, ebben az eszme is igen vékony; a hang pedig, melyet a példához közelítünk véli, csak közömbi. Az utolsó három sort egyik variánsban sem értjük tulajdonképp. — Szívesen közlünk ontól, ha sikerültebb dolgozataiból küld.

Szolnok. M. A. Előbbi küldeményét azért nem közöltük, mert igen eastag volt s nem vállaltunk érte felelősséget. A mostani meg már igen is vékony, tartalmatlan és érdektelen.

Szarvas. S. S. A szomorú történet két utolsó verspárja igen csinos s azon reményt kelti bennünk, hogy az írójában levő költői érzék, gyakorlat és tanulmány által kifejtve, egészet fog alkotni tudni. Most az egész románcban a felfogás eredetisége hiányzik; megvolt már épen így. A kis mese sem nagyon eredeti eszmét ad, elég csínyisan. — Várunk kifogástalanabbakat.

SAKKJÁTÉK.

522-ik sz. f. — Loyd Samutól (Berlinben.) Sötét.

Világos indul s a 3-dik lépésre mattot mond.

Az 517-ik számú feladvány megfejtése.

(Herceg Soutzo Mihálytól, Romániában.) Világos. Sötét.

- 1. Kd1-e2 f7-f6
2. f3-f4 Kd5-e4:
3. Hf5-e7 f6-f5
4. d2-d3 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fulöp József. — Harasztiban: Gr. Festetics Benno. — Jászkiisérben: Galambos István. — Csákváron: Kling Iván. — Gelsén: Glesinger Zeigm. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítések. Debreczen. Z. J. A kérdéses könyv czime ez: „American Chess-Nuts. A Collection of problems compositors of the western world. Editet E. B. Cook. W. R. Henry. and C. A. Gilberg.“ — Köszeg. C. . . . A kérdéses feladvány már hetek előtt akkép lón módosítva, hogy al-re egy világos futár állított, a h7-levő sötét huszár pedig b3-ra tézetett át.

Lapunk mai számához Pfeiffer Ferdinánd leszállított könyvek árjegyzéke van csatolva.

TARTALOM.

Ismail basa, egyiptomi alkirály (arckép.) — Isten és ördög. — A hirkániai sivatag (vége). — Arad-hegy alja II. — Képek a Kaukászból (két képpel). — Folyóvízi malom (képpel). — A Nyír egyik történeti nevezetességű temploma. — Pénzünk és súlymértekeink hajdan. — A zene hatása az emberekre és az állatokra (képpel). — Egyveleg. — Tarház: A király Jeruzsalemében. — Irodalom és művészet. — Közintozetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közlekedés. — Balosetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Feloldó szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

VETORINI-BALZSAM.

Ezen, a leghathatós növény részeiből készített, több orvosi kar által helybenhagyott és a magyar kormány által eladási engedéllyel ellátott szesz külsőleg idegyöngöseség, görös, csuz, rheuma, fejköszvény, fülzugás, fogfájás, súly, szájbéli és égetés által történt sebzések, vízzel keverve mindennemű és a foghús betegségei ellen sikerdus hatással használtatik. Szintgy kitünő füstölő szerül is szolgál. Egy üveg ára 1 ft. 50 kr. o. e. postánküldve 10 krral több.

Rosée de Beauté

kizár. szabad, híres és közelterjedésben részesült szépségi harmatlé (Schönheits-Maitheu) a bőr kiegyenlítésére, a seplő kiirtására, a redők kiegyenlítésére s a bőrkütegék, a nap és szél által barnított bőr és más az arcot, a nyakat és mellet elborított tisztalanság eltávolítására. Egy üveg ára 1 ft. 50 kr. o. e. postán küldve 10 krral több. Főrhely Magyarországon TÖRÖK JOZSEF gyógyszerész úrnál Pesten, királyi-utca 7-dik szám alatt. 685 (1-6)

Olcsó pipere cikkek.

- 1 szines perkaill gallér 6 kr.
1 pár perkaill kézél 12 kr.
1 himzett álló gallér 12 kr.
Kézél és gallér 40 kr., 50 kr., 75 kr., 1 forintig.
Jabots és moll-osokor 40 kr., 60 kr., 1 forintig.
Stuard gallérok 60 kr., 1 ft., 1 ft. 50 kr.
Selyem cravattok 15 kr., 20 kr., darabja
Pongyola főkötők 75 kr., 1 ft., 1 ft. 75 kr. és a legfinomabb fehernéműek minden áron. 633 (4-6)

TÜRSCH F.-nél

Pesten, váczí-utca, 19-dik szám alatt.

PILOLES DE HAUT.

növényi hashajtó szer

Ezen az, mely Franciaországban legáltalánosabban használtatik. Ellenében más hashajtószerekkel, ez csak akkor működik jól, ha igen jó tápláló étkekkel és erősítő italokkal, u. m. bor, kávé, tea, jó sütevel stb. vétetik be és emésztetik meg. Hogy az embernek ezen pilulák által használtulása legyen, vála-zthatja azon órást és evési időt, mely étvágya vagy foglalkozásával leginkább megegyez. (Lásd a kézikönyv utasítását.) 688 (1-6)

Egy doboz ára 1 ft. 50 kr.

Főrhely Magyarországra nézve: TÖRÖK JOZSEF gyógyszerész úrnál Pesten, királyi-utca 7. szám.

Teljes egészség.

Számtalan bizonyítványok tanúsítják, hogy Cauvin párisi gyógyszerész izletes növényladacsai oly erővel bírnak, mely a közönséges gyógyszerészek messze túlhaladja, s hogy azok minden más gyógyszeréln nagyobb kegyben állnak a közönség előtt.

Később lehetne vonni ezen ladacsok győgsikerét, melyet az alább nevezett betegségekben tanúsított, ha nem volna az megerősítve magasállású és részrehajlatlan férfiak levelei által.

Ezen ladacsok által gyógyított betegségek a következők: Szorulás, májbetegségek, rheumatismus, vizkórsg, gyomorhajok, fejfájás, hányásra való hajlam, emésztelenség, bélfájaldalmak, melyek a telenségtől származnak, felfúvódások, étvágyhiány s mindazon szenvedések, melyek a tisztulást követik.

Midőn a vért tisztítják, helyreállítják az organismust s meggyógyítanak oly betegségeket, melyek különben nehezen vagy épen nem gyógyíthatóknak tartattak, minők: a nehéz hallás, gyenge látás, idegbajok és idegizgatottság, máj- és ágyék-fájaldalmak, közbély, valamint számos más bajok, melyek a szervgyengeségből származnak.

Egy doboz ára 1 frt.

Főrhely Magyarországon és mellékterületen részére Pesten: TÖRÖK JOZSEF gyógyszerész úrnál, királyi-utca, 7. szám.

J. P. CAUVIN, 687 (1-6) gyógyszerész Párisban.

Bőrbajok

valamint titkos betegségek és súlyos utóbajai ellen, sok évi tapasztalás s a világhírű Record (egykori párisi tanárának) módszere után, sikeres biztosítása mellett, rendel: SUGAR F. orvostudor stb.

Lakása Pesten, váczí-utca 15-ik szám alatt, a korona kávéház mellett.

Elfogad naponként 11 órától 1-ig. 674 (3-12)

Megkereshető levél által is.

HETI-NAPTÁR.

Table with columns for months (November, December), days of the week, and religious observances (Katholikus és protestans naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára). It lists various feast days and their corresponding dates.

KIRNER JÓZSEF,

magyar királyi udvari fegyvergyárnok

Pesten, szervita-tér 4-dik szám alatt

ajánlja a leggondosabb szerkezeti s pontosan kipróbált

revolvereit

- 1 Lefauchaux-revolver, 7m/m kal. 6 lövésre kisebbszéri 12-25 forintig
- 1 " " " 9m/m " 6 " " nagyobbserü 16-30 " "
- 1 " " " 12m m " 6 " " legnagyobbak 18-40 " "
- 1 Marok-revolver 6 lövésre 10-20 " "

Csappantysus-puskák

(Percussions-Gewehre)

- 1 egy esővü puszka, vascsővel 8 ft., 8 ft. 50 krig
- 1 duplapuska, drótsővel 22-24 ftig
- 1 duplapuska, vascsővel 15 ft., 17 ftig
- 1 duplapuska, damaszk esővel 30-45 " "

Lefauchaux-puskák

Lefauchaux-puskák, a bel- s külföld legjobb gyáraiból, személyes ellenőrködés mellett pontosan regulázva s kipróbálva . . . 45-85 ftig.
 Lefauchaux duplapuskák, saját gyártmány, különösen szabatos és szilárdul készítve, különféle rendszer szerint 85-160 " "

Továbbá készítek Lancaster-duplapuskákat a legújabb szerkezet szerint, Lefauchaux-, Lancaster-golyó-duplapuskákat pontosan kipróbálva.
 Mindennemű töltények s vadászkeszülékek a legújanyos árakon. Minden fegyverért jótállás biztosított, s azon esetre, ha nem tetszenék, két hét lefolyása közben kicseréltetnek.

Vidéki megrendelések utánvét mellett, a leggyorsabban eszközöltetnek. 622 (8-10)

LIEBIG-féle HUSKIVONAT FRAY-BENTOS-ból (Dél-Amerika)

LIEBIG-féle HUSKIVONAT-TÁRSULAT LONDONBAN.

Nagy megtakarítás a háztartásra nézve.

Azonnali ellátásra erőteljes húslevesnek, mely 1/4 részszel olcsóbbra kerül mint a friss marhahúsból készített. — Készítése s megjavítása mindennemű levelek, mártalék s főzelékeknek stb.

Erősítő és gyengéző s belegék számára.

Aranyérem, Páris 1867. — Aranyérem, Havre 1868.

Családok kikerülése tekintetéből arra vagyunk bátrak a t. cz. fogyasztó közönséget figyelmeztetni: hogy minden tégely valódisága, báró LIEBIG J. tanár s dr. PETTENKÖFER M. aláírásával ellátott bizonyítvánnyal van igazolva.

Josiedig *M. J. Pettenköfer*

Részletes árak az egész osztrák-magyar birodalom számára.

1 angol font tart. tégely	1/2 angol font	1/4 angol font	1/8 angol font
5 ft. 80 kr.,	3 ft.,	1 ft. 70 kr.,	92 kr.

Kapható: a legtöbb kereskedés s gyógyszerárakban.
 Nagyban raktár: ismétlődők számára a mennyiséghez képest rabattal a társulat levelezőtárgyjainál:
 THALLMAYER A. és tars. Pesten. 556 (10-16)
 VOIGT JÓZSEF és tars., s KLOGER és fiaul Bacsban.

Heckenast Gusztáv

könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik szám), megjelent és minden könyv-áránál kapható:

Paczig G. C. A korunk igényel szerint mezőgazdasági. Együttel cselzerü s tanulságos kézikönyv a földirtokosok, mérnökök, mezőgazdaság-intézők, kezdőgazdák s tanoncok, szóval mindazok számára, kiket érdekel a gyakorlati mezőgazdaság. Szerző ötödik kiadása nyomán hazánk viszonyaihoz alkalmazva átfordította Reischer Endre. (VI, 432 lap, 8-rét) füze 2 ft. 60 kr.

Leibitzler, Johann Populäre Encyclopädie der praktischen Landwirthschaft. Ein belehrendes Taschenbuch für Güterbesitzer, Wirthschaftsbeamte und Landwirthre. Mit besonderer Berücksichtigung der Verhältnisse des österreichischen Kaiserstaates. Dritte, nach dem gegenwärtigen Stande der Naturwissenschaften verbesserte und mit Zusätzen bereicherte Auflage. Herausgegeben von Dr. Ferdinand Stamm. Mit vielen eingedruckten Abbildungen. 306 S. gr. 8.) Geh. 2 fl. 50 kr.

Biztos és gyors megölése a patkányok és egereknek, egy es. kir. kizárólagos szabadalm. patkány- és egér-irtószerezzel gyertya-alakban.

Egy darab ára 50 kr. 0. ért.

Valódi kapható Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-utca 7. sz. Továbbá a birodalom legtöbb fő- és mezővárosában. 657 (6-9)

Medaille de la société des sciences industrielles de Paris.

Semmi óra haj főbő! MELANOGENE. Diagoniare-től Rouenből. GYR: Rouenban, rue Saint-Nicolas, 36.

A haj- és szakálnak pillanatnyi gyors, bármely áramzatú s bőre nézve minden károsító hatást nélkülöző tisztítására. Ez a festőszert legjobb vasmennyel eddig használtak közt. Főraktár: Párisban Török József gyógyszer. urnál, király-utca 7. szám. Ára 3 ft. 50 kr. postán 30 krigal 1868.

545 (10-12)

Revolverek.

A t. cz. vidékiek és utazók személy-biztosítására ajánlhatom legjobb rendszer szerinti és jól kipróbált revolvereimet, melyekkel egy percz alatt 6 erős és biztos lövés tehető; ugyanannyi idő alatt pedig újra megtölthetők. Ily revolverek az önvédelemre minden eddig feltalált fegyverek közt legbiztosabbak.

Legnagyobb választékban nálam, következő árak mellett kaphatók u. m.

1 Revolver 6 lövéssel 7 millimettorny	17 ftől 25 ftig
1 " " " ismét nagyobb 6 lövéssel 9 millimettorny	20 " 35 " "
1 " " " ismét még nagyobb 6 lövéssel 12 millimettorny	22 " 40 " "
1 kisebbszéri zsebrevolver (Faust-Revolver), mely zsebben kényelmesen hordható	10 " 20 " "

Ezenkívül minden hozzátartozó tok és töltésekkel is szolgálhatunk.

Nem tetszés esetében a fegyver 14 nap alatt kicseréltetik.

Unschuld Ede,

fegyverkészítő és kereskedő Pest, váci-utca „a” levélhez.

Vidékről megrendelések a leggyorsabban utánvét mellett eszközöltetnek. 494 (14-16)

A leghíresebb s kiz. szabadalmazott Oxford eszencia meggyógyít azon pillanatok minden makacs fogfájdalmát. Határoltsága a leggyorsabb s legsikeresebb. Egy üvege ára 50 kr. Raktárak: Bécs s az ország minden nagyobb gyógyszerárakban léteznek. Nagyban megrendeléseket elfogad Zulin G. cs. kir. szabadalom tulajdonos Triestben. Főraktár Pest s a vidékre nézve: Török József gyógyszerésznél, király-utca 7-dik szám alatt. 648 (6-10)

Az őszi idényre alkalmas

következő cikkek dús választékát ajánlják

Kertész és Eisert Pesten, Dorottya-utca 2. szám, a „magyar király” című szállodával szemközt.

Beurle Kr. új gőz-fazekai fő-raktára.

Ezen gőzkatlan vasból készült, 3-4 csavarral légmentesen elzárható, egy biztossági ventil által tökéletesen vesztélytelen gőz-fazekak, hivatva lévén az eddigi főzések teljes átalakítását intézettek nézve igen fontosak, mivel a gyorsabb főzés következtében sok idő s a tűzfelköltségnek több mint fele takarított meg, az azokban főtt hús és leves pedig hasonlítatlanul jobb, tartalmasabb és izletesebb. Legjobb sikerrel használható; továbbá ezen fazekak burgonyák, borsók s egyéb zöldségek gyors főzéséhez szünyeg, mint husmeneknek változatos mód szerinti párolásához és sütéséhez. — Árjegyzékkel s használati utasításokkal, melyek különféle ételek készítemi módját is tartalmazza, szívesen szolgálunk.

Kukoricza-morzsolók, egy, ezen vetemény termelőnek igen ajánlható, egy személy óránként egy mérő kukoricát képes lemorzsolni. Ára 60 kr.

- Fűtő-eszközök.**
 Fűtő-eszközök, szénpatát, tűz-fogó és horog 1.30-2 ftig, angolok 3.50-7 ft. 50 krig.
 Kandalló-állványok, öntött-vasból, fűtő-eszközökkel együtt 3.20-3.60-4-10 ftig, szinte ilyenek kutyák s más állatok festvényeivel 10-20 ftig.
 Kandalló-keretek öntött-vasból vagy sárgarézről 2.70-20 ftig.
 Kályha-előtálcák, öntött-vasból és sárgarézről 1.75-4 ft. 25 krig.
 Szén- és coaks-kosarak 1.80-7 ft. 50 krig.
 Fakosarak nádból 2-11 ftig, szinte ilyenek pléből 5.20-12 ftig.
 Kályha- és kandalló-ernyők különemű kiállításban 10-25 ftig.
 Fuvók 70 kr.-4 ftig.
- Thea-eszközök.**
 Samovár 3.50-4.50-ig.
 Orosz samovárak 12-35 ftig.
 Thea-üstök Berezelius-lámpákkal, nagyon ajánlandók, mivel a lámpa egyélelele melegítéséhez külön is használható, sárga- vagy vörösréz 4-12 csészének 10-20 ftig.
 Thea-üstök állványokon 2-16 csészének oxid, vörösréz vagy fémnyázott pléből 4.50-26 ftig.
 Thea-kannák, britania-érezből 1-12 csészének 2.80-12 ftig.
 Tejfél-oszlopok 1.15-4 ftig.
 The-tálcák fémnyázott pléből 1-5 ftig, fából 3.50-12 ftig, fából asztalka alakjában 15 ft.
 Thea-szűrők, pakfong, alpaca és chinai ezüstből 35 kr.-2.50 krig. Thea-golyók, tojás-főzők, tojás-főző főnyó-órák, thea-szelecek stb. dús választékban.

A háztartás egyéb cikkeiből.

Excellens kávéfőző-gépek 1-10 személynek 3.60-9.50 krig. Nonplus-ultra 4.50-14 ftig. Kávé- és pohar-tálcák, minden nagyságuk 15-95 krig. Czukorszelenyek, fából, kristályból, angol cin és chinai ezüstből 50 kr.-8 ftig. Kenyerkosarak sodronyhól 18 kr.-2 ftig, fémnyázott pléből, alpacából stb. 50 kr.-4 ftig. Palack és pohártartók 40 kr.-15 ftig. Ecet- és olajtartók 90 kr.-12 ftig. Asztali keskosarak 1.40-3 ftig. Angol kávé-őrök 1.20-4 ftig. Czukorvágók 30 kr.-4 ftig. Asztali- és uszonna-kesek és villak, angolok és legjobb belföldiek, bonézoló, könyha, diszitó, kenyér, vaj, sajtkések és ancol keskenők minden áron és dús választékban. Asztalfedők viaszvaszomból és fából 25 kr.-5 ftig. Palack-dugók ezüstlele, láncezzal és lánec nélkül 20-90 krig. Vaj-, sajt-, kenyér- és bonézoló-tánye-

Irásbeli megbízásoknál, melyek gyorsan s nagy figyelemmel eszközöltetnek, a megrendelt tárgyakra szánt árnak körülbelüli meghatározását kérjük. — Meg nem felelő tárgyak visszaküldhetők. 672 (4-4)

Dicséretesen ismert szépitőviz, ugynevezett

HERCZEGNŐ-VIZ,

mely a bőrnek ifjas frissességét visszaadja, s az arcz színt a legkésőbb korig, fehéren, nyúlékonyan, tisztán s lágyan fenntartja, az arczot, nyakat, kezet s a kart minden bőrtisztítólanságtól, u. m. szepől, máj-folt, napégetés, sárga-foltok, pörpensek, orr-vörheny, sörny, hópörpene, égetés s arczredőköt megóvja. Ezen határoltságra nézve dicséretesen ismert szépitőszert egyedül s kizárólag valódi minőségben kapható

L U E F M.

illatszerárak-kereskedésében 684 (1-3)

„a Minervához”
 Pesten, váci-utca 21-dik szám alatt.

VALÓDI PAGLIANO-SYRUP,

Pagliano Girolamo

flórenai professortól egyenesen ide szállítva, különböző mennyiségben kapható Török József gyógyszerész urnál Pesten, király-utca 7-ik szám.

Egy üveg ára 1 frt. 50 kr. Egy tuczat ára 14 ft., fél tuczat 7 frt.

Az ismétlődők igen kedvező engedményekben részesülnek.

E szörp tisztítja a vért, eloszlatja a megromlott nedveket, megritkítja és megjavítja azokat, következképpen mindazok, kik e szörpöt havonként két napon át használják, jó egészségnek örvendnek. E szörp sok oly betegség meggyógyít, melyeknél az orvosi szer csekély javulást eszközölt. — Ep most érkezett meg egy friss szállítmány, melynek valódiságáért keskedtetik. 690 (1-6)

TÜRSCHE F.

váci-utca 19. sz. a „Nagy Kristóf” mellett

fehérneműek, csipke- és menyasszonyi-készletek raktárából.

Gyermek-vászonneműek:

Nyitott gyermek-ingek 90 kr., 1. 1.20, 1.75, 2 forint és felebb.
 Hosszu vánkások vászon- vagy perkből, 3.75, 4.50, 6, 8-12 ftig.
 Piquet-takarók 1.50, 2, 3, 4, 5 forint.
 Vászon-főkötők 42, 65, 80 kr.
 Háromszögletes kendők 40, 50, 60, 80 kr.
 Szakállak, piquet-ből vagy viaszos tafotából, 32, 45, 60 kr.
 Pólvaszalag, fűhár vagy szines, 70, 80, 90 kr.
 Hosszu vánkosa való levartt betét-paplan 2 forint 10 kr.
 Pellencák vászonból 65, 75, 80 kr.; viaszos tafotából 65, 70 kr.; flanelből ki-
 varrva, 1, 1 forint 20 kr.
 Szótt zubonyák 50, 60, 70, 80 kr.; kötötték 90 kr., 1.20, 1.50, 1 ft. 75 kr.
 Zubonyák és főkötők egyútt; kötve, horgolva vagy halozva 1.50, 2, 2.75, 3 forint 50 krig; szalaggal diszitve 2, 2.50, 3, 4 forint. 682 (4-6)

MIGRAINES & NEURALGIES

Paulina Fournier párisi gyógyszerésztől

Hatalmas szer a szabák (neuralgia), és kiválteken az ideges fejfájás (migraïne) leküzdésére, melynek legerősebb rohamait is gyakran néhány percz alatt elenyésztí.

Számos, ugy a magán gyakorlatban, mint kórházakban Párisnak legelőkelőbb orvosi és tanári, u. m. Crizolal, Requier, Blache, Cruveilhier, Hagner, A. Tardieu, E. Barthez stb. által 20 év óta tett kísérletek bizonyítják, hogy ezen készítmény mai nap egyike a legjobb szernek ideges bántalmaknál, s egyike a leghatályos szongitónak, mikkel bírnak. Kisebb dózoz 1 ft. 50 kr. nagy 3 ft.

NB. Gyakodni kell a hamisított szertől, mely vagy nem használ vagy épen art.

Párisban egyedül: F. FOURNIER gyógyszerésznél, 26 Rue d'Anjou-St. Honoré.

Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerárakban, király-utca 7. sz. 686 (1-6)

Mindenkinél különös figyelmébe ajánlatik a Forty orvos-féle általános SEB-TAPASZ,

mely rendkívüli gyógyereje, elválasztó, érlelő s fájdalmat csillapító hatása által leggyorsabb, legbiztosab s egyszerűsége által leggyorsabb gyógyulást eszközöl különösen bajokban. — Ily bajok a torokgyulladás, légcsőgyulladás, hörkés-barnaság, hártásnyak (Croup, angina) mindennemű megsértések, harapás, szúrás, vágás vagy égés által támadható sebek, megforrások, darázs- vagy méhszúrások, konok-fekélyek, zuzatok (contusio) — meglepő gyors fájdalomcsillapítással — rögzített dagadókat, gümök, tályogok, pokolvar

(carbunculus pastillali magna), megkeményedések, gonyedések, verkelések, minden mirigybetegség, górcsúnyok, fagydagadatok, ujjfőregek, koronáméreg, szaruhús, tagszavacs, csontszú, kifécszés és megárgulások, helyi csúsz, továbbá a szűlő folyóti lábfelfakadások, és sebek, fájós fekélyezett vagy már gonyes női mell. — Sok nő már csirában volt emlírtől, — a különben elkerülhetetlen életvesztéséhez sebész műtétnek mellőzésevel — egyedül ezen jeles sebtapasz használata által menekült meg. Vegre a testbe teljesen bemélyedt bármennyű szálka, vagy darázs és méhfulánkja csupán ezen tapasznak rövid idejű használata folytán annyira elötlönik, hogy azután a testből közönségesen szabad kézzel, sebész műtét és fájdalom nélkül könnyen kihuzható, mire a seb gyógyulása nem sokára bekövetkezik.

Ezen megbecsülhetlen gyógyszer, melynek jelesége legbiztosabb egyének számos különös kívánatra bármikor felmutatható bizonyítványai által már régóta a legfőbb elismerést — rendkívüli, s legkülönösebb esetekben megpróbáltatásánál és feltűnő sikerű eredményeinél fogva, melyek használata által még elavult bajokban is életreket, jól megalapított és elterjedett híret kétségbevonhatatlan igazolja.

A csomagok ára 50 kr. és 1 frt. használati utasítással együtt.

Központi küldeményező raktár: **PESTEN TÖRÖK JOZSEF** gyógyszerész úrnál király-utca 7-ik szám alatt.

Továbbá kapható **Pesten Jezovits M.** a „magyar királyhoz“ czimzett kir. udv. és **Scholtz Janos** a „szentháromsághoz“ nevezett városi gyógyszerésztől, és **Pfeifer J.**-nél, az ur-utczában a „két matrólhoz“, Botka és társai a nagymező-utca 45. sz. a. — **Budán: Pichler Győző** kir. udv. gysz. a Krisztinavárosban **Wasslech E.** gyógyszerész, és a császárfürdői dohányüzemében. — **Becsben:** Pichler F. Xav. gysz. úrnál (Stock im Eisenplatz) Nr. 1., dr. Girtler gysz., Freising 7. sz., dr. Strasky Vándor raktára Kärntnerstrasse 34. sz. a. — **Aradon:** Szarka J.-nél. — **B.-Ujfalun:** Nádor J. — **Békes-Csában:** Bienen B. — **Debrecentenben:** dr. Róthschnek V. E. — **Duna-Földváron:** Náhéra P. — **Ezerben:** Plank Gy. és Schüttig J. gyógyszerészek. — **Eperjesen:** Isépy Gy. — **Ersekújvárott:** Conlechner J. — **Esztérgombán:** Kégl L. — **Gyöngyösön:** Kocianovich J. — **Győrött:** Lehner F. — **Hajoson:** Az ottani m.k. postahivatalnál. — **H.-M.-Vasárhelyen:** Oblat L. — **Högyeszen:** özv. Fischer Kr. gysz. — **Jósván:** Maléter Alb. — **Kaposvárt:** Schröder S. — **Kassán:** Koregkó A. — **Komáromban:** Grötschel Zsigmond. — **Léván:** Boleman Ede. — **Makon:** Weil M. — **Maros-Vasárhelyen:** Bucher M. — **Miskolczon:** Dr. Csáthi Szabó J. — **Mohácsban:** Kráti G. — **N. Kanizsán:** Wajdits J. — **N. Szebenben:** Zöhrer J. F. N. Nyíregyháza: Pátosek R. — **N. Várkonyon:** Huzella M. — **Nyir-Bathoron:** Sztrahár J. — **Szabolcsban:** Kovács S. — **Paksán:** Malatinszky S. — **Pecset:** Sipőcz J. — **Podoliban:** Eötvös József. — **Pozsonyban:** Pisztor B. — **Rimaszombatban:** Hamaliár K. — **Rozsnyón:** Hirsch J. N. — **Sopronban:** Böck Gy. — **Selmeczen:** Vitkovics János. — **Szabadkán:** Bannhofer V. — **Szathmaron:** Jurácsko D. — **Sz. Fehérvárott:** Braun J. — **Sz. Györgyön:** Mersits J. — **Szoboszlón:** Beszedes J. — **Szombathelyen:** Billich E. — **Temesvárott:** Pöcher J. E. és Quiriny A. gysz. — **Tétson:** Héder L. — **Ungvárott:** Okolicsny J. — **Vasvárt:** Arady P. és Rössis R. — **Verszten:** Guist M. — **Veszpremben:** Ferenczy K.-nél. — **Zagrabb n:** Mitlbach Zsigmond. 643 (5-6)

Kolozsvárott: BINDEK K. gyógyszerésznél. **Brassón: FABICK E.** és **GYERTYÁNFFY J.** és **FIANAL.** **Hatszegen: MATEFI B.** gyógyszerésznél. **Czernowitzban: SCHIRCH J.**-nél.

Főraktár Moldvaországra nevez: Jassiban: **JASSINSKI A.** gyógyszerész. **Brailában: Olahországon:** Dr. C. C. **HEPITES** gyógyszerésznél.

A t. cz. gyógyszerész és kereskedő urak, kik raktárt elvállalni hajlandók lennének, felszólítanak, miszerint a részben ajánlatokat ezen gyógyszer készítőjéhez **FORTY LÁSZLÓHOZ** címzve: Budára beküldeni sziveskedjenek, ki megrendeléseket is pontosan teljesíti.

Vidéki bérmentes levelek általi megrendelések az árak közzepémben beküldése, vagy postai utánvét mellett tisztelt és legpontosabban becsitettnek.

Uj üzlet. Az ujonnan nyitott, **Uj üzlet.**
„A takarékpénztárhoz“
czimzett norimbergi-, diszmi- és rövidáru-kereskedés
egyetem-utca 2-dik szám, a pesti takarékpénztár új épületében
dús választékban ajánlja a következő cikkekét:
Ajánldékokhoz és gyakorlati használatra alkalmas diszmitárgyakat, pénz-, szivar-, leveltárczakat és egyéb bőr-árakat, utazó-
ékszereket, dohanyzó-szereket, szappanokat és az illatszereket egyéb kedvelt nemet.
Rövid-árakat, nevezetesen kitűnő minőségű kötő- és varró-pamutokat, cérnákat, szálakat, zsinórokat, galantokat, egyáltalában a városi-asztali összes kellékeit.
Uri divatcikkekét, nyakkendőkét és sálakat, ing-zallérokat, ujjelöket, ujjelő-gombokat stb.
Játékszereket minden koru gyermekek számára. 671 (4-4)
Tekintettel a jelen évszakra pedig: Téli fejtököket, mellfedőket, gyermek-öltönyöket stb. horgolt gyoapotból, nemez-czipőket, rugany szőcsipőket, futó-szereket, fa- és szén-kosarakat, s a háztartás sok egyéb cikkéit **legelőszöbbrá szabott határozott árak mellett.**

TÜRSCH F.

váczi-utca 19. sz. a „Nagy Kristóf“ mellett.
fehérneműek, csipke- és menyasszonyi-készletek raktárából.

Kész öltözékek és menyasszonyi ruhák.
A derek mérték szerint készítették, az alj mindig a legutolsó párisi divat után. Vidéki megrendeléseknél kérem a mértéket Centiméterrel mérve vagy egy jól álló derekat, a ruhaalj előhossza mértékét, s a netalán egyéb megjegyzésekkel együtt beküldeni.
1 moll öltözék, kész derékkel, övvel és alsó szoknyával együtt, 30, 36, 45, 50, 60 forint és feljebb.
1 tarlatán öltözék, övvel és alsó szoknyával együtt, kész derékkel 30, 36, 40, 50 forint és feljebb.
1 menyasszonyi moll öltözék, myrtussal díszítve, 40, 50, 60, 70 ft. és feljebb.
1 menyasszonyi öltözék, illusionból vagy brüsseli tüllből, myrtussal díszítve, 70, 80, 90, 100 forint és feljebb.
1 menyasszonyi atlasz vagy tafeta öltözék díszítve 100, 120, 150 forint és feljebb.
1 menyasszonyi sima fityol 2, 75, 4, 8 forint; himzett 4, 75, 6 — 20 ftig.
Az említett szöveteken kívül más szövetekből is készíttetnek ruhák.
Nagy választék mindenféle crinolinkból, különösen estélyi öltözöttekhez ajánlom az asztalos crinolint, darabja 7, 8, 12 forint.
Legújabb fehér léször alsó szoknyák 4, 5, 6, 8, 10, 12 forint. 634 (4-6)

Az általánoson jonak elismert vadódi s egészen frisen érkezett SCHEEBERGI NÖVÉNY-ALLOP mell- s tüdőbetegek számára.

továbbá: rekedtség, nátház, ingerkőhögés, mellszorongás, elnyálkásodás, torokgyulladások s nehéz légzés ellen, — mindenkor friss minőségben kapható: **PESTEN: Török József** gyógyszerész úrnál a király-utczában, — dr. Wagner D. gyógyszerésznél a vaczi-utczán. **Thalmayer A. és tarsa, — Oszetzky F., — Schirk J., — és Gerhardt A.** uraknál.

- BUDÁN:** Schwarzmejer J. gyógyszerész úrnál.
Aradon: Probst F. J.
Aszódon: Sperlagh J. gy.
Bajan: Klenautz J.
Brassóban: Gyertyánfy. Fabick és Jekelius gysz.
Battonyán: Bignio K.
Belgradon: Nicolacovic test.
Beszterczen: Dietrich és Fiescher.
Bonyhádon: Kramolin J. gy.
Brassóban: Fabick Ed.
Csaktornyan: Kárász A.
Csütön: Borsay F. gysz.
Debrecentenben: Gölt N. gy.
Deesen: Krémer S.
Detfan: Braunmüller J. gy.
Devecesben: Hoffmann B.
Eszéken: Kawilowicz gysz.
Eperjesen: Zsembery Ign.
Ersekújvár: Conlechner Ign.
Egerben: Wessely gysz.
Eszéken: Thürner fiai és Deslathy gyógyszer.
Győrött: Brunner F.
Gyulan: Lukács gysz.
Haezfeld: Hagelschmidt V.
Hatszegen: Matesy B. gysz.
Ipolyacson: Mikulási T.
Kanoshazán: Kuna gysz.
Jolsván: Maléter gysz.
Kaposvárt: Schröder J. gy.
Köszegen: Strehle gysz.
Károlyvárt: Benich J.
Kis-Martonban: Kodolányi gysz. és Spatay A.
Kassán: Eschwig E.
Késmark: Genersich C és A.
Keeskenetén: Papp M.
Karauzesben: Weber A. gy.
Károlyfehérvárt: Fischer Ed. gyógyszer.
Kolozsvárt: Megay M. C. gyógyszer.
Körmöczön: Draskóczy gy.
Károlyfehérvár: Fischer E.
Kubinban: Stojánovic.
Kun-Sz.-Miklós: Stóits A.
Lugoson: Arnold J.
Medlason: Breiner K.
Mosonban: Prauer J. gysz.
Miskolczon: Spuller J. gy.
Mitrovicz: Krestonoszias A.
Mohaacs: Pyrk Gyula gy.
Marosvasárhely: Jeney gy.
Munkácsban: Gröttler J.
Mohacsosn: Kégl D.
Nagybanyán: Horacsok J.
Nezsideben: Fuchs J.
Nyitra: dr. Láng E.
Nyiregyháza: Hösch Ede gyógyszer.
Nagy-Beekereken: Nedelkovic és Haidegger.
Nagy-Kanizsán: Welisch és Lovack gyógyszer.
Nagy-Károly: Schöberl C.
Nagykikinda: Komka A. J.
Nagyváradon: Janky A.
Nagyszombatban: Pantoschek R. gyógyszer.
Oroszban: Vanyyel M.
Panosovan: Graff gysz.
Pecset: Kunz Nándor.
Pösegen: Balogh gyógyszer.
Pútnokon: Szepessy gysz.
Pozsonyban: Schneoberger és Dussil gysz.
Rosnyon: Posch J. gysz.
Rimaszombat: Hamaliár gy.
Ruman: Mihutinovitz S.
Rekason: Boromi K. gysz.
Szabolcsban: Sándor R. gy.
Szabadkán: Horbauer I. gy.
S.-sz.-Györgyön: Ötvös P. gyógyszer.
Sopron: Voga és Rupprecht.
S.-A.-Ujhelyen: Deutsch J.
Sasvár: Mücke A. gy.
Szegesvár: Mischbacher J.
Szerajevóban: Gyuleka N. G.
Székcséken: Kubányi F.
Szombathelyen: Mittermayer gyógyszer.
Székcséférvár: Say R. gyógyszer.
Siklósban: Nyers S. gysz.
Szathmaron: Juracsok D.
Szent-Miklósban: Haluschka P. gyógyszer.
Szarvason: Réthy V.
Szétesen: Eisendorfer G. gy. és Prohaska Gyula.
Temesvárt: Kraul és Roth gyógyszer.
Tokajban: Krötzer A. gy.
Tordan: Welits és Wolf.
Tatán: Nierit F. gysz.
Török-Szent-Miklós: Pilloss M.
Trensenben: Simon A. gy.
Unghvárt: Tolendy gysz. és özv. Benesch P.
Ujvárdon: Schreiber F.
Varannon: Eliazér gysz.
Veszpremen: Fremmel.
Vácson: Trager A.
Varasdon: Halter gysz.
Verszen: Herzog gysz.
Zimony: Ivánovic és fia.
Zalatán: Mégy Gyula.
Zombor: Stein fia Márk.
Zambokréten: Neumann M.
Zentán: Wuits testvéreknél.

Egy üveg ára 1 forint 26 krajczár. 644 (3-6)

Ugyanezen bizományos uraknál kapható:
Legjobbfele **tyukszem-tapasz,** Schmidt os. kir. főorvostól, egy skatolya ára 23 kr.
Dr. Behr ideg-extractusa. az idegek erősítésére s a test edzésére ára 70 kr.
Dorsch-majolaj, valódi gyógyszer. Lobry és Parton-tól Utrechtben, a skrefulak s borkütegek sat. gyógyítására. Egy üveg ára 1 ft.
Stiriai Stub-havasi-növény-nedv mell- s tüdőbetegek számára. Egy üveg ára 87 kr.

Die „Zeitschrift für gerichtliche Medicin, öffentliche Gesundheitspflege und Medicinal-Gesetzgebung“ bringt in Nr. 48 vom 27. November 1866 über „Schneebergs Kräuter-Allop“ Folgendes:
„Der aus Alpenkräutern bereitete „Schneebergs Kräuter-Allop“ des Herrn Apothekers Bittner in Gloggnitz, und Franz Wilhelm, Apotheker in Neunkirchen, ist bei allen katarhalischen und entzündlichen Krankheiten der Respirations-Organen ein vorzügliches Unterstützungsmittel. Er mildert besser als alle anderen Sympartien jeden Reiz im Kehlkopf und wird bei acuter und chronischer Heiserkeit, bei empfindlichen Affectionen der Schlingwerkzeuge, beim Lungen-Katarrh, dem Keuchhusten u. s. w. wegen seiner vorzüglichlich einhüllenden, besänftigenden und reizmildernden Eigenschaften mit günstigem Resultate angewendet.“
Főraktár: **BITNER GYULA** gyógyszerésznél Gloggnitzban.

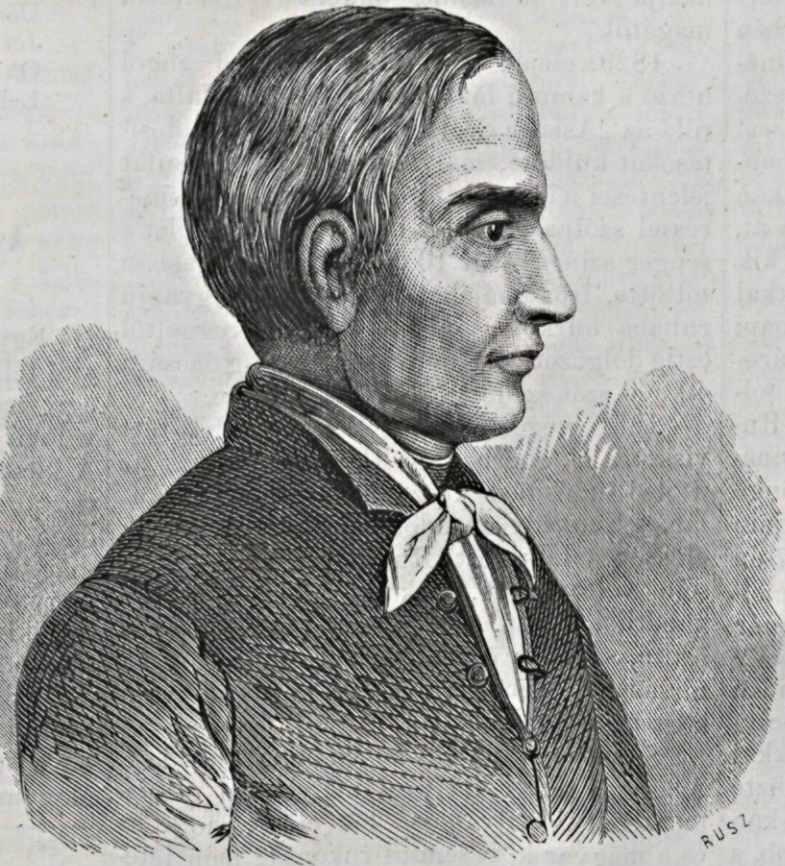
Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — **Csupan Politkai Ujdonságok:** Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.
Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer hasábotott petit sor vagy annak helye egyszeri ígtatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri ígtatásnál csak 7 krba számítottatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: **Oppelik Alajos,** Wollzeile No. 22. és **Hansenstein és Vogler** Wollzeile No. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígtatás után 30 krajczár.

Kőrösi Csoma Sándor.

Ki életét valamely eszményi nagy célnak szentelvé, kivált olyanoknak, mely a sokaság vágyai s eszmekörén kívül esik, készen lehet arra, hogy törekvései, hallatlan erőfeszései, teljes önfeláldozása közönségnél fogadtatik vagy éppen neveltség tárgya lesz; s ha nem érhetett el a célhoz, mert azt igen is magasban tűzte ki, s mert korlátolt ereje, nem támogatva senkitől, még a közrésztvétől sem, felúton megtörött, bizonyos lehet, hogy gúnyos vállonitással kísérik sirjába az „életre való“, „gyakorlati emberek“, s elégtelenségű, „bolond“ volt.

Hagyján. A cél, melyet ő maga elébe tűzött, mind több s többek lelkében virad föl idővel; önállózatának beszéd érezni kezdik; s az eredmény, melyet küzdelmei árán kivivott, ha töredék is az egészhez képest, melyet célzá, — lépesővé válik tovább emelkedésre azoknak, kiket hasonló célok lelkesítenek még utána. Vagy fáradhatlan küzdelmei, ha nem érheték el eredeti céljokat, más nem kevésbé hasznos eredményt gyümölcsözének, melynek az utókor szintugy örvend és tapsol, mint a mesebeli fiúk, kik apjuk elásott kincsét keresték kertjökben, s azt ugyan nem, de annál becsesebbet találtak: a munka szeretetét.

Sekkor következik el a küzdelem halhatatlansága, bár ő rég sirjában nyugszik már. A maradék tiszteli és ünnepli nevét, munkáját épületanyagul felhasználja a tudomány, s küzdelmei és önáldozata buzdító s követendő példányul idéztetnek. E gondolatok támadtak lelkemben, önkénytelenül, midőn a távol keleten, Ázsia közepén, évtizedek előtt elhunyt honfitársunk Kőrösi Csoma Sándor utolsó óráiról, a hirves angol Campbell tudósítását közlé velem tudós utazónk Vámbéry Armin, ki azt egy akadémiai fölolvasásban

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR.

esik a most élő nemzedéktől; halála óta annyi más, figyelmünket egészen betöltő nagy esemény történt, — hogy éppen nem csodálhatnám, ha olvasóim közül sokan azt kérdenék: ki volt Kőrösi Csoma Sándor s mit tett emlékeztetne méltót?
Annyi bizonyos, hogy a terv, mely élete egész folyamán irányozá, tizenhatszáz éves korában már megérett lelkében: keresztül utazni Ázsiát s fölkutatni a nagy elhagyott maradványait. Két tanulóársával együtt érlelé tervet s tett kivitelére fogadták; azok ábrándjait elfűtta az élet s őket másfelé ragadta